

62.987

2.226

ÉJSZAKÁK

GENIUS KIADÁS

B

Minden jog fenntartva.

B Á L I N T I M R E

REGGELRE
MEGHALUNK

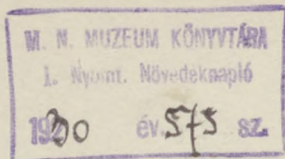
78082

GENIUS KIADÁS

62987

~~P. o. könyv~~
~~7.226~~

Kunossy grafikai műintézet rt.

I.

Ez az éjszaka egy francia városra borult, a háboru második évében. Szép éjszakának kezdődött és talán szépek is végződött — ki tudja. Ami közben volt: élet és szerelem, riadt sziv és kegyetlen harapás, elcsitult reggelre. Egy sikoltás, egy sóhaj, egy könny talán elélt másnapig. Egy-egy borzongó emléke visszakísértett még évek multán, már fáradtabb csontokban. S akkor láthatta, akinek kedve volt ilyesmin elmélkedni, hogy milyen furcsán egyforma, riasztó illatot hagy maga után halál és ölelkezés.

*

Egy barna, vállas fiu nézdelődött a köruton. Angol őrmesteri uniformis volt rajta;

kezében a sebesültek fegyvere: sétapálca. Néhány foszlott szalag a mellén s valami lopkodó tűz a szemében.

A körut szikrázó lámpái helyett csak itt-ott világított, középre feszített drótról, gyávan, egy bágyadt villanykörte. Azt is kék papiros ölelte körül. Sötétnek kellett lenni a repülők miatt.

Komor és titokzatos volt így az éjszaka.

Egy taverna plakátja állította meg. Két meztelen hölgy mosolygott, invitált a plakátról. Legjobb báritalok és kitűnő műsor. S a belépőjegy három frank mindössze. Bagatell!

Lassan ment le a lépcsőn. A feslett kókusz-szőnyeg nem biztatott az élet csillogó, dus örömeivel. A pénztár kis börtönablakából egy ijesztően öreg nő kanárisárga párducfeje hajolt ki, förtelmesen csalogató mosollyal. S mellette egy férfi, félig háttérben, a karvalyok gonosz szárazságával, a tulajdonos, vagy üzletvezető: izgatott és mégis hideg, kegyetlen kufárja bornak és szerelemnek.

A barna fiu nem szólt egy szót sem, csak nyujtotta a három frankot. A szőke tig-

ris eres, agyonkrémezett keze mohón és remegve, szemérmetlenül nyult a pénzért. És a pénz villamos hatására észrevehetetlenül megreszketett a karvalyarcu férfi is.

Igy, szóttanul egy pillanatig.

A barna fiu állt, tétován. Hogy merre s vajjon kap-e jegyet, vagy bevezetik, vagy kell-e még? Nem tudta, láthatóan. Angol uniformis volt rajta, s mit tudott franciául? zsövupri és merszibien, ilyesmiket.

Akkor a férfi elővicsorgott a kis ablak mögül, valami gyilkos és kemény nyájassággal a riasztóan sárga fogsorában s hosszú, éneklő, rekedt francia mondatokat kezdett hadarni. De tiz szó és husz: a fiu nem értette.

— Ah — mondta a nő, ő is belevágott az öreg tyukok gyors, reszelő kodácsolásával és aszott keze intett, hogy tessék csak, tessék: be az ajtón.

— *Merszi* — mondta kemény angolsággal a fiu és benyomta vállal a billenő ajtót.

Ruhatár s a ruhatárból mindjárt szolgálatkész kis szőke francia pincér. Elől paran-

csol asztalt, vagy inkább hátul, vagy még inkább a folyosó mögött, ahol nem látni olyan jól, de a hölgyek szívesebben mennek... avagy itt, a függöny mellett?...

Az apró dobogón egy vékonylábszáru, vörös lány forgott. A fiu leült egy kis asztalhoz, a dobogó tövében. Ahogy lassan, fejének elfordítása nélkül körülnézett: beivott mindent. Aztán ráakasztotta barna szemét a lányra.

Egészen csinos lány. Énekelt és hányta hozzá a lábát. A háborúról szólt az együgyü dalocska, a háborúról, mely még egy gyönyörű éjszakát ajándékoz, mámoros bucsuzást kedvestől, örömtől, élettől, de hajnalban szól a trombita — trará a trombita — és harcba hiv és harcba küld — trará a trombita — És puskacső és bajonét — és győz vitéz hadunk — s ha kell: a drága Frankhonért — reggelre meghalunk.

A sovány kis test a lelkesedés lázában égett, gögös mellecskéi szinte átizzottak a vékony selymen. Rőt haja, mint a meggyulladt zászló lobogott, vakmerően. Egy piros rózsát tar-

tott a kezében; az, ahogy két karját extázisban szétvágta: kihullott, odaesett az asztalra, a barna fiu elé. Aztán megcsuklott a lány, mint a hamvadt fáklya. Kábultan körülnézett, meghajolt a tapsokra és eltűnt a függöny mögött.

II.

Kevesen voltak még. Szabadságos vagy sebesült katonák leginkább. Egyik asztalnál vastagfejű, piros, zsíros, cvikkeres cápa. Biztosan hadiszállító. Korán volt: de zabált, tele szájjal, nagy csörömpölés közt. Odább két vékony, sápadt legényke: második éve robogott csak a háboru szekere, voltak felmentettek és alkalmatlanok és gyengék. Három orosz tiszt egy asztalnál. Fent, a sorok tezején gyűrött selyemfiu, viaszos, mint a halál. És legmesszebb az angol őrmesteri uniformistól: magában, mereven, egy japán főhadnagy.

Pápaszem, lakkhaj, csontos, szikár ujjak. Pezsgő állt előtte, bontva, nem hűtőben. Ke-

mény tekintetét belefurta a levegőbe: mindent nézett és semmit. Mozdulatlanságában volt valami fenyegető. Szigoruan szolgálati övvel és sapkája mellette egy széken. Ötven éves lehetett, vagy husz. Egy rebbenés el nem árulta, hogy öreg-e vagy fiatal, szeretett-e már életében és mi lakik benne. A szeme egyszer belevillant a barna fiuéba. Aztán lassan fel emelte a poharat és ivott belőle: olyan keveset, olyan óvatosan, mint a macska.

A pincérek álmosan lődörögtek, mintha még nem ébredtek volna fel. Egy-egy ujan érkezett vendéget asztalhoz kalauzoltak, aztán megálltak, karjukon a pecsétes kendővel, mely a boldog béke tisztességes mosása után vágyódott.

A füst halvány sávként kezdett lejjebb szállni.

A barna fiu intett a pincérnek.

— Yes, sir — mondta a pincér kedves mosollyal.

— Maga angol? — kérdezte a fiu meglepve.

— Hajón szolgáltam a háboru előtt —
felelte a pincér. — Parancsol?

— Egy kis üveg ásványvizet — mondta
a fiu.

A pincér hozta a vizet s töltött a bor-
hoz a pohárba.

— Nem sokan vannak — mondta a fiu.

— Gyenge az üzlet, sir. Az emberek
félnek.

Hallgattak egy keveset.

— Ha meg nem bántom, sir — bátor-
talankodott a pincér, — kérdeznék valamit.

A fiu várakozóan nézett rá.

— Azt beszélik — folytatta a kis francia,
— hogy a németek közelednek.

— Ostobaság — mondta a fiu.

— De igen — erősködött a pincér. —
Mondják, hogy errefelé akarnak áttörni. És
van valami csodaágyujuk, amivel már ide tud-
nak löni.

A fiu elnézett a páholyok felé.

— Nem hiszem — mondta. — De ugy-
tudom, hogy a mi csapatainkat itt vonják
össze. Nem ajánlanám a bosoknak.

A kis francia hálásan mosolygott a gunynévért.

— Nagyon sokan jöttek tegnap és ma.

— Láttam — mondta a fiu és várt.

— A gazda fél — folytatta a pincér, — gyáva ember. Szivbajt szimulál. Nem akar menni. Én önként jelentkeztem, yes sir, önként, mindjárt. De nem vettek. Parole d'honneur: nem vettek. Rossz a tudóm. A gazda egészséges, mint a bivaly. De fél. Az asszony örül.

— Örül? — kérdezte a fiu.

— Sok csapat, sok katona, you know. Akkor megy az üzlet. Csata lesz. A szövetségesek győznek. Ide nem jönnek a bosok. Sok sebesült, you know. És a sebesült idejön. Lányok, pezsgő, tánc nem volt az árkokban. Igaz?

A fiu nyujtotta a poharát, a pincér töltött.

A dobogóra kiperdült két lány. Trikóban. Az egyiknek a fején angol, a másikén francia legénységi sapka.

— Csak annyi angol jönne, sir — mondta

a pincér, — ahány francia lány angol sapkát visel most nálunk, akkor nem lesz baj.

— Baj? — tűnődött el a fiu. — Baj nem lesz. — Kemény lett az arca. — Nem szabad, hogy baj legyen.

Két angol altiszt jött feléjük, új vendégek.

— Bocsánat, sir — mosolygott a pincér és ment.

Egy perc múlva jött vissza.

— Ezek is ma érkeztek — sugta és a szeme csillogott. — Egy kis meglepetést hoztak a bosoknak,

III.

A két altiszt a szomszéd asztaltól átmosolygott. A barna fiu visszamosolygott rájuk.

— Hello — vigyorgott rá a kettő közül a kövérebbik.

— Hello — adta vissza a szót barátságosan a barna fiu.

Rögtön átültek.

— Kintről? — kérdezte a soványabb.

— Nem. Sebesültem. Szabadságon.

— Lábbadozó? — és a kövér megértően röhögött.

— No, kutya tánc volt — mondta a sovány, most már a biztonság meglegedettségével.

— Cifrább is lesz — legyintett a kövér.
— A németek itt akarnak áttörni. Akkor te is jössz, pajtás.

— Ostobaság — mondta a barna fiu.
— Tele van a város franciákkal, meg a mieinkkel.

— Hm — mondta a kövér, — azt hiszed?

A barna fiu nem szólt. Arcához emelte a rózsát és hosszan elmerülve szivta az illatát. Tekintete elszállt, messze.

A két altiszt utánanézett a szemének. Fent, a páholyok kis közfolyosóján, ott állt a szőke lány. Most már felöltözve: fehér, lányos ruha volt rajta s a fehér ruhából úgy emelkedett ki sápadt arcocskája, mint valami valószerűtlen álmokép, pasztell egy virágszirmon.

— Szép kis galamb — mondta a kövér elismerően.

A barna fiu nem felelt. A lány mintha megérezte volna a gondolatát: szeliden, mint a lehellet rámosolygott, csudálatos, édes szomorúsággal a szemében.

Két kellemetlenül kifestett táncos ugrott a dobogóra. A zenekar üstjei, tamburjai nyugtalanító ropogásba kezdtek. Csattogott a négy fatalp a száraz deszkán, fanyar ritmusban. A két táncos lihegő erőlködése verejtekbarázdákat szántott puderes arcukon.

— Bravo! — bömbölte a kövér és lapos angol arca süttött a gyönyörüségtől. — Bravo boys! — Két öklével verte a taktust az asztalon: részeg volt, pedig nem is ivott. De kintről jött, az árkokból és megittasította az élet hirtelen ajándéka, hogy nem fon hurkot minden pillanatára kegyetlen félelem.

A barna fiu szeme a lányt becézte.

A vastagfejű cápa végzett a vacsorájával. A fogát piszkálta nagy élvezettel s a pincér pezsgőt tett melléje vödörbe. A cápa rövid sugdosásba kezdett a pincérrel. A kis szőke francia diszkréten mosolygott és indult el, egyenesen a lány felé.

A fiu akkor értette csak: mi ez, mikor a lány már ott ült a cápa asztalánál. A dagadt, pohos férfi vastag, jóllakott mosollyal nézte érzéketlen és mégis buja szemével és próbálta arcát kedvesre enyhíteni. A lány, mint a riadt kis állat, huzódott tőle a szék sarkába. A cápa pezsgőt töltött neki és egymáshoz koccintotta a két poharat. A lány megfogta félénken és pici kortyot nyelt a gyöngyös borból. De nem hogy olvadt volna róla az idegenkedés, még inkább kiült az arcára.

— Az ördögbe — mondta a kövér altiszt, — ezt elvitték az orrod elől.

A sovány már ivott jócskán. Felemelte szikár, kissé élettelen arcát és ránézett a fiura:

— Hagyd a pokolba, öreg — mondta — holnap talán szebb szerelmesed lesz.

A fiu mintha álomból ébredt volna.

— Holnap? — kérdezte.

A sovány altiszt arca, mint a szívós gumi, fanyarul elhuzódott:

— Azt hiszem, holnap masirozunk vissza. Hallottam a kapitányt. Fene egy gyerek. Vik-

tória-keresztje van. Azt mondta: fiuk, holnap mindenki józan legyen.

A kövér felhajtotta a poharát, zsebéből rongyos tárcát húzott elő és fényképet kotort ki belőle.

— Bobby — mondta szentimentálisan és sóhajtott.

— Tedd el — mondta a sovány. — Nekem is van. Három.

Még egy üveggel rendelt. Könnyes volt a szeme.

IV.

A cápa közelebb húzta székét a lányhoz.

Az alkohol most kezdett dolgozni benne.

Lágy szédülés fogta el és nézte a soványka, fiatal hust maga mellett. Aztán felemelte vastag, szőrös mancsát és megsimogatta a vékony karocskát. A lány megborzongott a nyirkos tenyértől.

— Ah-hah — horkant fel a cápa.

Tetszett neki ez a szüzies tartózkodás és tetszett ő is sajátmagának. Hatalmas, erős

himnek érezte magát, valami kusza képpel ősemberről, barlangról és diadalmas férfiről. Csak azértis megmarkolta a lány csuklóját.

— Nem, nem — mondta halkan a lány.
— Fáj.

A cápa mélyen, böfögésszerűen nevetett. Ránézett eres, duzzadt kezére, mely úgy fogta körül a kis törékeny csuklót, mint a baromi végzet; megmásíthatatlanul, brutális természetességgel.

— Fáj? — kérdezte. — Jónak kell lenni. Akkor majd nem fáj.

De el is engedte mindjárt. Megragadta a széket, melyen a lány ült és odarántotta magához.

— No csak ne játssz, kicsikém — lihegte.
— Azt nem szeretem. Ne add az ártatlant. Talán az első férfi vagyok, mi?

Megint röhögött. Ugy érezte: tud banni a nőkkel.

— Én... szívesen... — reszkette a lány
— csak egy kicsit...

— Csak egy kicsit úgy teszünk, mintha.

Mi? Ismerem már az ilyesmit. Hány férfivel volt dolgod?

— Kérem... — könyörgött a lány hangja.

A cápa cvikkere gunyosan megvillant:

— Majd szólunk a mamának. Jó lesz? Hogy illetlenül beszélnek a kicsike előtt. Majd a mama idejön és ellátja a goromba ember dolgát. Ugy-e?

A lánynak csak a szeme esdekelt.

A cápa nagy élvezettel kinyújtotta a karját és átfogta a lány derekát vele.

— Tetszel nekem, kicsi — sugta. — No, ne legyél gyerek. Érzed rajtam, hogy pénzem van, mi? Hát van is. És kapsz belőle. Istene nemre kapsz.

— Nem, nem akarom — a lány szája reszketett.

A cápa hangja ingerült lett:

— Ne bolondozz, mert megjáród. Nézd csak. A hercegkisasszony. Velem nem lehet cicázni, fiacskám.

Ivott.

— Nos: igen? — kérdezte.

A lány arca megvonaglott.

— Kérem... kérem, monsieur... ne tegye... legyen olyan jó... ne...

A cápa elengedte a derekát.

— Majd máskép beszélünk — mondta mogorván és intett a pincérnek.

S míg a kis frakkos jött, szeme szögletéből nézte a lányt.

— Gondold meg — sugta gyorsan, — vagy üzenek a főnökért.

A pincér várakozóan megállt az asztal előtt. A cápa arca megenyhült egy kicsit. Olvasta a kétségbeesett félelmet a lány szemében.

— Még egy üveggel — mondta és diadalmasan mosolygott.

— Látod — szólt, mikor a pincér elment, — tudok én másképpen is.

Ujra átölelte a lányt. Az nem mert szólni semmit. A vastag száj a nyakát kereste, ott, az apró hajak tövén.

— Szép kicsikém, drága kis madár... — szorult ki szomjasan a basszus torokból, — ne félj hát. Félsz tőlem? Mért félsz? Nem

bántlak. Menjünk innen. Nagyon sokan vannak. Valahová... ahol nem néznek...

Felemelte a fejét és belenézett a lány arcába. És minden mohóságán, minden duzzadt vacsora utáni jóllakottságán, vágyakozásán keresztül előremeredt arcának puffadt lárvája alól a kegyetlenség.

— Szomjas vagyok — lehelte a lány.

És ivott, mohón. Egy pohárral, kettővel egymásután.

A cápa meglegedetten leste. Az alkohol szövetségese volt, régi csatákból. Egyetlen szövetségese.

— Így — mondta, most már vágytól rekedt hangon.

Az alélt virág borzongva megremegett.

A kövér férfi felállt:

— Gyere.

És mert a lány tétován ült tovább, lehajolt érte és félkarjával felemelte.

Akkor valami kétségbeesett zengéssel, mint a kis vad, melyre rácsattan a csapda, a lány felsikoltott:

— Nem! Nem! Nem!

V.

Olyan segítségetkérő volt a sikoltás, hogy egy pillanatra a zene is megakadt.

A barna fiu ökölbeszorított kézzel, torzult arccal felugrott az asztal mellől. És rögtön a két altiszt is, becsületes angol fölháborodással.

A kövérebbik három ugrással a cápa mellett volt s nyomában a sovány.

— Engedje el — bömbölte a kövér.

— Rajta Jack — zihálta a sovány.

A kövér megkapta a cápa nyakát és rettenetesen szorított rajta. A dagadt férfi karja elengedte a lány derekát, hogy a két kezét az arca elé kaphassa, mert egy kemény ököl már ott táncolt az orra előtt.

— Mi az? — hörögte vörösen. — Mi az? Hogy merészel?...

— Nyugalom — lihegte a kövér, — Steady, boy. Majd én megtanítlak hölgyekkel bántani.

Pillanat alatt tömör gyűrű vette körül őket.

A kis pincér ott buzgólkodott mellettük, az angolokat csendesítette:

— Az istenért, sir, ne tessék. Nincs semmi baj, sir. Félreértés, sir.

A tömeg azonban mulatságot remélt:

— Ne hagyd, Jack — rikkantotta az egyik pápaszemes hivatalnok, heves kappanhangon.

— Nézd a cápát! — kiáltotta a másik, — milyen kövér és hogy fél.

Ellenvélemény is akadt:

— Ki kell dobni őket. Nagyon szemtelenek már.

Az angolok frontot csináltak:

— Valami baj van? — üvöltötte Jack — valami baj van? Ide, akinek baja van — és emelgette az ökleit.

— Gyerünk — kiáltotta a sovány, — gyerünk, urak.

A kör tágult.

A kis pincér a kezeit tördelte:

— Ne csináljanak botrányt, messieurs, az istenért.

A tömeg hangulata most egységesen az angolok ellen fordult:

— Ki kell verni őket. Outrage! Ki velük. Otthon garázdálkodjanak. Pofozzuk meg a két roastbeefet.

Jack, a kövér altiszt, felemelte a kezét, csendre. Az arca biborlila volt, mint a pulyka orra.

— Ki mondta azt, hogy roastbeef? — harsogta.

— Ki mondta? — segített harciasan a sovány.

A cápa, aki eddig elakadt lélekzetével volt elfoglalva, hirtelen elbődült.

— Én mondtam. Nem tetszik? Ha nem én mondtam, hát most mondom. Dögöljete meg, bűdös angolok, dögöljete meg. Te disznó, te hájas, kövér disznó.

A szája tajtékszott, az ajka kezdett szederjesre válni.

Ketten fogták a két karját, a kis pincér és az üzletvezető. Fent a páholysoron néhány táncosnő sikongott és lent az arcok, férfiarcok már mind a verekedés mámorában csillogtak.

— Megöllek — hörögte a cápa, — szét-taposlak. Bűdös.

— Gyere, te dagadt — harsogta Jack és előretolta az alsó állát, elszántan.

A karvalyarcu tulajdonos rohant le közéjük, feldulva és fakón.

— Uraim — süvitette, — uraim. Egy előkelő helyiségben. De kérem, uraim, méltóztassanak...

A többiekhez fordult:

— Parancsoljanak helyet foglalni. Könyörgöm, nyugalom. Uraim.

És egyszerre feltűnt mellette, kísérteties mosollyal, a japán tiszt. Éles és nyugodt hangon, minden izgalom nélkül megszólalt:

— Szövetségesek vagyunk, urak.

A két altiszthez fordult:

— Maguk menjenek. Rögtön.

Tiszta, hibátlan angolsággal mondta, a parancs félreérthetetlen hangján.

Meglazult a gyűrű és oszlani kezdett. Tul sokáig is tartott a feszültség, semhogy most már amugyis kirobbanhatott volna.

A két angol altiszt egy kicsit szégyenkezve nézett körül és egymásra.

— Let's go Jack — mondta flegmatikusan a sovány.

Jack tétovázva, fujva és lehorgasztott fejjel megindult.

A japán nem is nézett rájuk többé.

A cápa lerázta most magáról a pincért és az üzletvezetőt, zavarban volt ő is. Megigazitotta a cvikkerét és a kabátja felcsuszott ujját. Megtapogatta nyakkendőjét, körülnézett. Nem tudta, mit csináljon.

— Részegek voltak — mondta neki, csitítva és mentetgetve a japán.

A cápa morgott valamit feleletül. Lenézett az asztalra, gondolkodott, visszaüljön-e. Aztán elhatározta magát:

— A számlát — mondta a pincérnek.

Az emberek csalódva és nevetgélve osztottak.

A japán szeme körüljárt a teremben.

— Az az ur hová lett? — kérdezte a pincértől, — aki a két angollal ült?

A barna fiu asztala üres volt.

— Nem tudom, sir — felelte a pincér.
— Azt hiszem, itt volt.

— Nem volt itt — mondta szárazon a japán.

— Talán a barátaival ment el.

A japán bólintott és visszament ő is a helyére.

A cápa, még mindig dühösen és csapzottan, akkor tűnt el az ajtóban.

A kis szőke virágra nem gondolt senki.

VI.

A barna fiu, mikor a kövér altiszt elordította magát: egy hatalmas ugrással a cápa felé szökött. De hirtelen megtorpant. Mintha fejbeütötték volna. A keze elernyed, a szája remegni kezdett, úgy állt, mereven, mozdulatlanul egy percig. Akkor meggörnyedve és megöregedve, ólmosan megfordult és visszaült a helyére. Mereven bámult a fekete csoportra, mely előtte izgult és üvöltözött s amelynek közepén két új barátja akart megverekedni Franciaországgal.

Nem látott semmit, nem is hallott semmit. Csak akkor éledt fel a szeme, mikor a

tájékozó ellenfelek mögött imbolyogva, viaszos sápadtan felkelt a lány, mint a holdkóros és lassan felment a lépcsőn.

Nem törődött vele senki. Csak a barna fiu szeme szegült a nyomába, hü kutya. S mikor a japán tiszt a tömegbe furta magát fagyos biztonságával, akkor kelt fel újra helyéről a fiu és indult a leány után.

A páholyfolyosón tul, félig elfüggönyözött kis biborfülkében akadt rá. Nem szólt, csak leült melléje.

A lány felemelte bágyadt, fátyolos szemeit.

— Köszönöm, monsieur — mondta hal-
kan, nagyon őszintén.

— Jobban van? — kérdezte a fiu.

— Köszönöm, igen. Borzasztó volt.

— Nekem is — mondta a fiu.

A lány megérintette a fiu kezét.

— Ha maga nem lett volna...

— Miért csinálja ezt? Látom, hogy nem
birja.

— Táncolni tanultam a háboru előtt. Apa

elment, a bátyám elment. A bátyám már meg is halt.

— Ócska mese — gondolta a fiu. De érezte, hogy a lány minden szava igaz. A sablónos történet a sablónos életben sablónosan igaz. És mindjárt még lágyabb, még résztvevőbb szeretettel hajolt a lány felé:

— Máskép nem lehet?

— Mindent próbáltam — mondta keserűen a lány, — jobb, mintha kiállnék az uccára.

— Csitt — mondta a fiu és rátette a kezét, gyöngéden a lány szájára.

Két forró, ügyetlen ajak tapadt a tenyerére, alázatos hálával.

— No — kapta el a kezét. — Nem szabad. Ilyet nem szabad.

A sokáig remegő rémület, izgalom, szenvedés, rettegés hurja elszakadt a lányban.

Rádobta fejét az asztalra és csuklóan, rázkodóan zokogni kezdett.

A fiu várt, míg a zokogás sirássá enyhült, a sirás szipogássá, aztán már csak két

könnycsepp maradt a szeme sarkában. A könny hamar szárad.

Ültek egy darabig szótlanul. Lent az éjszaka ritmusa zenélt. Meleg volt, füst, jóleső bágyadság.

A lány arca lassan simult.

— Magát hogy hívják? — kérdezte félénken, hálásan.

— Tom — mondta a fiu. — Tom Jones.

— Tommy — örült a lány, mintha ajándékot kapott volna.

— És magát?

— Lisbeth.

Tom átnyult az asztalon és megfogta a lány kezét.

— Lisbeth — mondta gyöngéden, — a maga képét magammal viszem.

— Megsebesült? — kérdezte a lány.

— Golyót kaptam a lábamba. Már meggyógyult. Mennem kell újra.

Lisbeth megrémült.

— Ujra ki? Mégegyszer?

A fiu bólintott.

— De hát ez borzasztó — mondta a

lány. — Hogy még egyszer kiviszik, aki már megsebesült. Mért nem mennek helyettük azok, akik itt táncolnak és nevetnek?

— Sajnálna? — kérdezte a fiu melegen.

Lisbeth megszáradt szeme újra könnyes lett.

— Nem szabad ilyeneket kérdezni — mondta.

Tom odaült melléje.

— Lisbeth, kicsike... — sugta.

A lány odahajtotta a vállára a fejét. Tom érezte kesernyés, bizarr parfümjét és a meleg, felhevült test lüktetését. Édes kis szédület fogta el, forró hullám szökött az agyára. Keze a lány derekát kereste és érintésére megremegett. Könnyü selyemruhán keresztül tüzelt a vér és a lány bőr átütött a vékony szöveten. A térdük összeért és a friss, vibráló, nedves száj kábultan kínálta magát.

Milyen bűvös volt, milyen szívetpattantó gyönyörűség: érezni a lány mohó és mégis tartózkodó csókját, milyen elmerülés, milyen lihegő izgalom: magához szorítani a kis, törékeny, ruganyos testet. Minden, minden el-

mult körülöttük, taverna, zene, föld, csak ők ketten voltak, ők ketten is: egy.

Nem tudott betelni vele. Hosszu hónapok állati élete után, mint egy kohóban leolvadt róla a gyötrő kínlás, a riadt vad álmatlansága, az idegek kibírhatatlan feszültsége, minden mocsok, sár, förtelem. A lélekzetét visszafojtotta, míg szédülni nem kezdett, míg az élet minden vad örvénye ott dobolt az agyában, és sirón reszketett a mellében.

És Lisbeth is, kis virág, megnyitotta apró, zavaros szívének kelyhét. Elomlott az izmos férfikarokban: nem kellett egyensúlyra vigyázni, nem kellett roppant erőfeszítéssel egyenesen megállni. Nem is tudta, mi van vele. Arcán tüzelt a fiú lángoló lélekzete s a szaggatott lihegés az ájulás muzsikája volt neki.

Fel kellett ébredniök ezután a csók után, mert közben nem voltak ezen a földön. Valami ujjongó öröm csapott ki belőlük, mint a gejzir, de nem szóltak, nem tudtak.

Csak egy idő múlva, Lisbeth:

— Nekem... el kell... mennem.

Tom rémulten kapta meg a kezét:

— Nem, nem engedlek. Ma az enyém vagy.

A lány felállt.

— Tom — mondta sirósan, — el kell mennem.

Megsimogatta a fiu fejét.

— Tom — mondta mégegyszer. — Látni foglak.

— Mikor? — kérdezte gyorsan Tom.

— Ha itt bezárnak. Majd. Reggel.

Tom maga elé nézett, sötéten.

— Reggelre, Lisbeth? Ki tudja mi lesz?

Egy pillanatig, míg a függöny mögött el nem tűnt, utánanézett a lány alakjának.

VII.

Tom ott maradt ülve a fülkében.

— Szabad? — riasztotta fel egy hűvös hang.

A fiu felnézett. A függöny mellett a japán tiszt állt.

— Parancsoljon, kapitány — mondta Tom.

A japán leült, szembe vele. Nagyon nyugodtan, halálosan nyugodtan.

— Nem jól tudok franciául — mondta a japán, — örülök, ha angolokat találok. Nem vagyok terhére?

— Ó, legkevésbé — felelte Tom.

— Kerestem magát, mikor odalent az a kövér állat botrányt csinált. De nem találtam.

— Feljöttem ide — mondta Tom idegenkedve.

— Ugy. Igen. Gondoltam. Tetszik a kislány?

— Elfogott az indulat, mikor...

— Értem. Értem. Igaza volt. De azt hittem, odavág annak az otromba fickónak egyet.

Tom fürkészve nézett rá. A japán fekete szeme hidegen csillogott a pápaszem mögött. Ugy ült, mereven, mint egy bálvány. És az arca sima volt, enyhe mosollyal.

— Maga hová való? — kérdezte egy kis szünet után.

— Londoni — mondta Tom, növekvő nyugtalansággal.

— A szülei élnek?

— Élnek.

— Az enyéme nem — mondta a japán.

— Kezdetből szolgál?

— Első nap bevonultam.

— Szép dolog — bólintott a kapitány. — Háboru előtt?

Tom meglepve kapta fel a fejét.

— Önként.

A japán lehelletnyire elmosolyodott.

— Igaz. Persze. Maguknál önként. Elfelejtettem.

— Mit akar? — gondolta Tom. — Mit akar ez a sárga ördög?

A japán mintha megérezte volna.

— Magának olyan fiatalos arca van. Nekem volt egy öcsém, olyan idős. — Sóhajtott. — Szegény gyerek. Én mindig örülök, ha látok valakit, aki rá emlékeztet.

De nem volt a hangjában semmi melegség, semmi őszinteség. Csak dermesztő nyugalom és fölényes kíváncsiság.

— Nem innánk meg egy üveg bort? — kérdezte és már tapsolt is.

A pincér jött, ment és jött újra a borral.

— A szövetségesek győzelmére — kocintott a japán.

És Tom, mialatt ivott, magán érezte a tekintetét.

— Régen ismeri már azt a fiatal táncosnőt?

— Nem. Ma láttam először. Ma vagyok itt először. A fronton voltam, mióta átjöttünk. Megsebesültem a lábamon. Négy hétig kórházban. Most itt lábbadozóban. A napokban megyek vissza.

Keményen, minden szót hangsúlyozva mondta ezt Tom.

— Ugy — gondolta, — most tudsz mindent. Mit akarsz még kérdezni?

— Csak tudnám — mondta a japán, — mi hasonlít ugy magában az öcsémre. Tünnődök, nézem, nem tudom kitalálni.

— Én sem — mondta barátságtalanul Tom.

A japán, mintha nem hallotta volna az ellenséges hangot, folytatta:

— Magas és barna. Ő fekete volt. Ha csak... Talán a széles arca. Szélesebb, mint az angol fiuké szokott lenni. Pedig londoni. Londont mondott, ugye?

Tom bólintott. Valami hidegség futott a szívére, valami rémület ettől a szívós, céltudatos kérdezősködéstől.

— A szülei is angolok voltak?

Tom erőltetetten nevetett:

— Ugy faggat, mintha vádlott lennék a vizsgálóbíró előtt.

— Bocsánat — rezzent meg a japán. — Milyen tapintatlan vagyok. De megérti, ugy-e. Az ember találkozik valakivel, idegen angolszász fajtaival, mint maga. Őrmester az angol hadseregben, londoni benszülött, sosem láttam és folyton az öcsém van előttem.

— Hazudsz — gondolta Tom, — hazudsz, ravasz kutya. Beléd látok. De vigyázok. Hát csak kérdezz.

Mondani azt mondta:

— Igen, mondták már mások is. Széle-

sek az arccsontjaim. Ki tudja, valamelyik
ősöm...

És figyelte a hangját, a szavát, nem aka-
dozik-e, nem árulkodik-e. A japán lehunyta
a pilláit:

— Így dőlnek meg a babonák. Az an-
glok azt tartják, hogy két generáció alatt
Angliában mindenki John Bull lesz. Maga
akkor élő cáfolat.

Hirtelen rávillant a szeme Tomra:

— De különben lehet, hogy az ősei csupa
derék londoniak voltak; véletlen az egész.
Nem kell mindig titokzatos okokat keresni.
Mi?

— Lehet — felelte Tom. A torka szorult.

— No, megyek vissza — a japán fel-
kelt, — még egy kicsit elüldögélek. A vi-
szontlátásra.

Tom szikrázva, gyűlölködve nézett utána.

— Nyugalom — mondta magának.

Óvatosan felállt és egy gondolatnyira el-
huzta a függönyt.

A japán kint állt, mozdulatlanul, mint a
strázsa, a fülke előtt, háttal.

VIII.

Két francia vezérkari jött le a lépcsőn, lassan. Megálltak, körülnéztek, aztán kiválasztottak egy asztalt és leültek. Az egyik őrnagy, a másik főhadnagy. Az őrnagy öszes bajuszu, deresfejű, pocakos ur, kedves kék szemekkel, mint egy szövetnagykereskedő. A főhadnagy még innen volt a harmincon, lányos arcu, rózsás gyerek, szőke bajuszkával, szőke pofaszakállal. Romantikus tekintete mintha a napoleoni időkben kalandozna.

— Biztosan meghagyta az ordonáncnak, hogy esetleg ide is utánunk jöjjön? — kérdezte az őrnagy.

— Igenis — felelte a főhadnagy, — megmagyaráztam neki.

— Hiszen aligha lesz szükség rá — mondta az őrnagy. — De mégis.

— Állásokat építenek, jelentette két repülő is. Megállnak.

— Attól tartok, hogy nem — gondolkodott el az őrnagy. — Inkább ágyuállásokra

gondolok. Ha igaz, hogy itt akarnak áttörni, talán a messzehordókat állítják fel.

— Nem hiszek bennük — mosolygott a főhadnagy, aztán a pincérhez fordult. — Cliquot. Vízet parancsol hozzá? — kérdezte az őrnagytól.

— Kérek. Kiadták az új hirdetményeket?

— Igen. Magam intézkedtem. Minden harmadik ház falára, úgyhogy az ucca két oldalán váltogatva legyen.

— Ah — sóhajtott az őrnagy — nehéz dolog a civilekkel. Az ember megizzad, míg megfogalmazza, valóságos haditerv szerint gondolkodik, hogy a szájukba rágja, aztán, ha baj van, mint a birkák, össze-vissza szaladgálnak és kész a kellemetlenség. La Rochet ilyenért helyezték csapathoz. Ma nem látjuk a kicsikét?

— Későn jöttünk — mondta szerényen a főhadnagy és elpirult.

Az őrnagy nevetett.

— Ne legyen már olyan gyámoltalan. Hé, garçon! Kéretem mademoiselle Lisbethet, tisz-

teljen meg bennünket — és ősz szemöldöke alól tréfásan nézett a főhadnagyra.

— Őrnagy ur nagyon kedves — hebegte a főhadnagy. — Nem is mertem remélni...

A pincér visszajött:

— Mademoiselle bocsánatot kér, nagyon fáj a feje.

A karvalyarcu tulajdonos tűnt fel mellettük:

— Mi az uraim? — kérdezte idegesen. — Valami nincs rendben? Parancsolnak?

— Ó, semmi — felelte az őrnagy. — Van itt egy kedves kis lány, valami Lisbeth. Szívesen megkínáltam volna egy pohár pezsgővel. De a feje fáj.

— Ó — mekegte a gazda, — ezer bocsánat. Női szeszély. Nem jelent semmit. Biztosan nem tudta, hogy ki kéreti. Ezer bocsánat. Egy pillanat, ha megengedik. — És elsietett.

Az őrnagy arca kedvetlen lett.

— Sajnálom — mondta. — Igazán sajnálom. Így nincs semmi értelme. Nem mulatság, ha erőltetik.

— Menjünk? — kérdezte a főhadnagy.
— Nem szeretném, ha őrnagy ur...

Az őrnagy nevetett.

— Ha már itt vagyunk, csak maradjunk.
Maga most legszivesebben kiszaladna a frontra. Ni csak.

Az asztalok között, fehéren, Lisbeth jött. Megismerte őket, biccentett, leült.

— Ne haragudjanak kérem, — mondta és csillogott a szeme. — Remélem, igazán remélem, nem haragszanak.

— De haragszom — tréfált az őrnagy, — nagyon haragszom. A gazdájára. Amiért megzavarta. Kislánynak, ha a feje fáj, le kell feküdni. Ha már fentmaradt, és még hozzá mimiattunk: igyék egy kortyot.

Lisbeth kis arca hálásan sugárzott. Nagyon szép volt most: szemében a felszáradt könnyek és mámoros csókok emléke. Jókedvűen nézett körül. A cápa asztala üres volt. Üres volt Tomé is. Lisbeth rágondolt és melege lett. A folyosón fent a japán tiszt állt, lenézett rá. Lisbeth emlékezett, hogy látta az előbb.

Nyelvét megmártotta a pezsgőben. Jól esett.

— Kevesen vannak — mondta.

— Az emberek félnek — magyarázta az őrnagy. — Tele van a város a német támadás hírével. Otthon maradtak.

— Hiszen mindegy — nevetett Lisbeth.

— Hát maga, kis Lisbeth, mit csinálna, ha például a németek lőnék a várost?

— Ide lőnének? — rémült el a lány. — De hiszen az nem lehet. A németek messze vannak.

— De ha messziről lőnének?

— Lehetetlen — csökönyösködött Lisbeth.

— No de mégis — erősködött apásan az őrnagy.

— Én... igazán... — Lisbeth elnevette magát. — Ijesztgetni akar.

— Nem olvasta, nem mondták magának, hogy védett helyre kell szaladni, le a pincébe, vagy ilyesféle?

Lisbeth tágra nyitotta a szemét.

— Nem.

Az őrnagy a főhadnaghoz fordult:

— Látja. A maga plakátja, meg kiragasztása, meg intézkedése.

Egészen rosszkedvű lett. Az arca megmeredt: most látszott rajta, hogy katona.

És egyszerre megreszketett a föld a lábuk alatt. Nem nagyon. Alig észrevehetően.

— Valahol ágyuznak — mondta habozva a főhadnagy.

Az őrnagy nem válaszolt.

Lisbeth felpillantott a folyosóra. A japán még mindig ott állt és őt nézte. Miért nézi? És miért áll éppen ott? Ott, ahol ők... Végigsimitotta a homlokát.

— Fáj? — kérdezte résztvevően az őrnagy.

Lisbeth türelmetlen, égő vágyat érzett, hogy felugorjon és rohanjon. Oda, Tommyhoz, most rögtön. Tűrhetetlen volt, hogy egy pillanatig is ülve maradjon még. Vékony ujjacskái — nem is tudott róla — hevesen ráfeszültek a pohárra.

— Látom, jobb, ha megyünk — mondta az őrnagy és felkelt.

Lisbethet a hála gyöngéd hulláma ön-

tötte el. Milyen kedvesek, hogy mennek. Milyen kedvesek... Nem látta a főhadnagy könyörgő kutyaszemeit. Sietve szedte össze kis női piperéit, odanyujtotta a kezét sietve mind a kettőnek és ment.

Ahogy szaladt fel a lépcsőn: jött szembe vele, lefelé a japán. Lisbeth elkerülte, futott tovább. Forrón, mint az ár, bukott be a fülkébe:

— Tommy!

IX.

Percekig szólni sem tudtak, lélekzeni sem tudtak. Mint két vad, bibor állat gyötrődött egymáson a két száj.

Lisbeth szólalt meg először:

— Visszajöttem, ugy-e?

Simogatta és csókolgatta a fiu szemét, homlokát, halántékát, nyakát, haját, kezét.

Valami méreg volt a levegőben, izgató, édes, gyönyörűséges, félelmes méreg.

Nem is hallották, mikor távolról tompa dübörgés remegtette meg az egész tavernát,

mint mikor messze kőfal omlik be. Lent, a földszinten összekoccantak a poharak: a mulató reszkető, vacogó fogai. Két-három asztalon feldőlt a karcsu butélia. Az emberek arca fakóra vált. Itt a háboru!

De egy-két perc és semmi sem következett a robajra. A tüdők szabadabban tágultak.

— Eltévedt repülő! — mondta az egyik cvikkeres hivatalnok.

— Vive la guerre! — rikkantotta egy részeg lány.

A két vezérkari akkor ért fel a bejárat-hoz. A pénztár ketrece mellett megálltak egy pillanatra. Sapka nélkül, szürke arccal az ordonánc vágatott feléjük. A főhadnagy elkapta a mellénél.

— Mi az?

— Ágyu — lihegte az ordonánc.

Az őrnagy idegesen megigazította a derékszíját.

— Figyeljenek ide — mondta halkan, élesen a tulajdonosnak, meg a párdücféjű sárga nőnek. — Ha közelebb jönne a dörrenés, akkor a németek messzehordókkal lönek.

Maguk menjenek le és nyugodtan, értik: nyugodtan közölgék az emberekkel, hogy a legjobb helyen vannak. Ott lent biztos. Senki fel ne jöjjön, míg minden el nem mulik. Baj csak fent érheti őket. Megértették?

A karvalyarcu férfi ónszürkére sápadt.

— Ide?... — dadogta. — Ide be... a városba... lőnek?

Az álla remegni kezdett.

Az őrnagy megfordult, mondott valamit a főhadnagynak és sietve elindultak felfelé az uccán.

— Pfuj — mondta a sárga asszony az urának, aki csak állt ott hülyén a rémülettől.

A férfi nem hallotta. Tétova agya úgy lüktetett, mint a rossz motor, mely nem tud kapaszkodni.

— Ide... lőnek... — hebegte és letántorgott a lépcsőn. A párducfejű asszony megvetően legyintett, utánanézett, aztán visszaült a ketrecébe.

— Öreg — kiáltott le valami szócsőfélén, jöjjön fel. Vagy ne. Maradjon. Küldje az üzletvezetőt.

Közben a jegyzeteket számolta és a napi bevételt csörgette bele egy vászonzacskóba.

Az üzletvezető jött.

— Nézze, Etienne, — mondta az asszony, — lehet, hogy itt ma nagy ramazuri lesz. A két vezérkari mondta, aki az imént elment. A németek valami új ágyuval lönek, ami idáig ér. Azt mondják, hogy a pincében biztonságos. És szóltak, hogy figyelmeztessük az embereket. Hát figyelmeztetni kell. Nemcsak akik odalent vannak, de mindenkit. Maga vegyen egy plakátot és a fehér hátára rajzolja fel, de jó nagy betűkkel, hogy bomba-biztos pince, vagy ilyesmit. Érti?

— És odalent tényleg biztos? — kérdezte az üzletvezető, akinek verejtékcseppek ütöttek ki a homlokán.

— Ők mondják — felelte közömbösen az asszony. Csinálja meg a plakátot és ragassza ki ide kívülről.

— Igen — mondta az üzletvezető és indult.

— Várjon — szólt rá az asszony. — Nagyon kell vigyázni. Ilyen ijedelemben az em-

berek szeretnek meglógni. Louis álljon az ajtóba lent. Maga pedig, ha valaki lejön, figyelje, hogy fogyaszt-e. Ha nem, figyelmeztetni kell. Ez nem háborus fedezék, hanem mulató. Na menjen.

Az asszony egyedül maradt. Mégegyszer megszámolta a pénzt, felírta egy cédulára. A zacskót betette a köpenye zsebébe, amely mellett lógott a falon.

Szürke kis ember lépett az ablakhoz.

— Mennyi? — kérdezte.

— Három frank páholyjegy.

— És nem páholy?

— Az is három frank. Mindegy.

A szürke ember habozott.

— Ez bombabiztos hely ma éjjelre — mondta az asszony.

— Micsoda?

— A németek löni fogják a várost. De itt nem történhetik baj.

A kis ember meghökkenve nézett rá.

— Mit mond?

— Vezérkari tisztektől hallottam. Tessék

csak nyugodtan lemenni. Kitünő műsorunk van.

— Ez biztos?

— Parancsol? — kérdezte az asszony.

A kis ember előkotorta kopott pénztárcáját és kiszárolta a három frankot apróban.

Az asszony elővette kabátzsebéből a zacskót és beletette a pénzt. A cédulára irt összeget is ki akarta javítani, de azután mást gondolt és összetépte a papirost.

X.

A szomszédos fülkéből hangok szűrődtek át. Bizonytalan, mormoló beszélgetés.

— Mesélj valamit — kérte Lisbeth.

Tom nagy, ölelő szemekkel nézte.

— Mit?

— Akármit. Magadról. Hány éves vagy?

— Huszonnyolc.

— Én tizenkilenc — mondta Lisbeth. — Mi vagy? Mérnök? Gépész? A kezed finom.

— Műszaki rajzoló voltam egy gyárban.

Lisbeth a nők imádnivaló következetlenségével sóhajtott:

— Ha hazamész, el fogsz felejtetni.

Nem fájt neki, nem is gondolta komolyan. Olyan messze volt minden és Tom olyan közel. De a fiu arca elkomorodott.

— Haza? Sohasem megyünk haza. Nem is gondolok rá. Csak holnap éljünk.

— Csacsi — mondta Lisbeth. — Erről beszélni sem szabad. Ezt csak mi énekeljük, buta kis lányok a mulatóhelyeken. — És dudolni kezdte ostoba dalocskáját:

De hajnalban szól a trombita,
Trará, a trombita
És harcba hív és harcba küld
Trará a trombita
És puskacső és bajonét
És győz vitéz hadunk
S ha kell: a drága Frankhonért
Reggelre...

Elakadt a hangja.

— Nem, nem — sikoltotta halkán és

melléhez ölelte a fiu barna fejét. — Te nem. Te itt maradsz. — A hangja becéző lett, lágy, gyerekes. — Tommy nem megy el többet. Tommy itt marad. Tommy beteg, sebesült. És Lisbeth fogja ápolni, míg egészen meg nem gyógyul. Tommy fáradt, Tommy már eleget volt a harctéren... Hajnalban szól a trombita, trará, a trombita, és harcba hív és harcba küld, trará, a trombita...

Gügyögve, dudolva, ringatva úgy babusgatta a barna fiut, aki ellankadva és lágy boldogságban pihent az ölén.

A szomszédos fülkében még mindig beszélgettek. Egy kicsit hangosabban. Most két hangot lehetett egész határozottan megkülönböztetni. Egy lágy basszust és egy éles, nyugtalan tenort. Itt-ott egész szavak áthalatszottak.

Lisbeth már hallgatott, csak kicsit, egész kicsit ringatta magát és ölében a fiu fejét.

Lentről nagyon halkán, tompán hangzott a közönség moraja.

— Az ezredek ma éjjel kivonulnak — mondta odaát a basszus.

Tom hirtelen megkapta Lisbeth csuklóját.
— Mi?... — kérdezte a lány.

A fiu éber volt, mint egy leopárd. Ujját az ajkára tette, csöndet intett. Felszökött, lábujjhegyen, fülét a szomszéd fülke vékony válaszfalára szoritotta.

Lisbeth ijedten figyelte.

— Azt hiszem — folytatta a basszus, — kellemetlen meglepetés lesz nekik.

— A jelentések megbízhatóak? — kérdezte a nyugtalan tenor.

— Tökéletesen. Azonfelül hamis rémhireket is juttattunk hozzájuk. Most meg vannak győződve róla, hogy néhány napig megerősítésre várunk, azután pedig északkelet felé fogunk áttörést megkísérelni.

Nevettek. Néhány mondatot Tom nem tudott megérteni.

— Holnap éjjel? — kérdezte azután a tenorhang.

— Holnap éjjel vagy hajnalban. Ők éppen az ellenkező szárnyon vonnak össze. Északkeletre mi egész sátortáborot építettünk. Belesétálnak, mint az egérfogóba.

Megint nevettek.

Tom felegyenesedett. Az arcából minden vér leszállt a mellére, ott örvénylett, iszonyuan.

— Mi az? — kérdezte csodálkozva Lisbeth.

Tom mosolyogni próbált.

— Semmi. Két részeg katona. Vagy talán nem is katonák. Most akarják megnyerni a háborút.

Megnézte az óráját. Lisbeth aggódva kapaskodott a kezébe.

— El akarsz menni?

— Nem volt kimenő engedélyem — mondta kényszeredetten Tom. — Félek, hogy megbüntetnek. Most még észrevétlenül vissza tudnék menni.

— Tommy — könyörgött a lány, — Tommy, maradj velem.

Tom megsimogatta a gyerekes arcocskát. Lisbeth érezte, hogy a keze remeg.

— Holnap megint eljövök.

Lisbeth szeme könnyes lett.

— Holnap? — sugta. — Hátha holnap nem is élünk...

Tom megdöbbenve meredt rá.

— Gyerek — mondta, — hogy jut eszedbe ilyesmi?

— Te mondtad...

Tom vette a sapkáját.

— Nem, igazán; mennem kell.

Lisbeth lehajtotta a fejét.

— Isten veled, lehelte, de nem nézett a fiura.

— Nem így, Lisbeth.

Tom megfogta a lány gyöngéd állát és maga felé fordította az arcát.

— Lisbeth... — kérte.

— Bucsuznak? — kérdezte egy hang az ajtóban.

A japán tiszt volt.

Mint egy kísértetre, úgy meredtek rá mind a ketten.

— Kár — folytatta, — azt reméltem, elbeszélgethetünk egy kicsit. Maradjon még — fordult Tomhoz. — Az én kedvemért.

Szinte hallani lehetett, ahogy a fiu összeharapott fogai megcsikordulnak. Leült.

XI.

— Én is el akartam már menni — szólt a japán, — de annyi mindenfélét beszélnek a németek támadásáról a híres messzehordó ágyukkal, inkább itt maradtam. Nem hallott semmit?

— Nem érdeklődtem — mondta Tom és csökönyösen egymásra szoritotta az ajkait.

— A pincér mesélte, az üzletvezető mesélte, két kapitánnyal találkoztam, azok is mondták. Ide ültek le, valahová a maguk közelébe. Nem látta őket?

— Nem — felelte szikrázva Tom.

— Különös — gondolkodott el a japán.
— Esküdni mertem volna, hogy a szomszéd fülkében vannak.

— Lehet — mondta Tom lassan, — nem vettem észre őket.

— Persze — mosolygott a japán. — Sokkal kellemesebb dolgokkal van elfoglalva. De két vezérkari tiszt is volt itt az imént, azt hiszem, a kisasszony beszélt is velük?

Lisbeth valami utálatos kigyóknak érezte a szavait.

— Igen — erőltette a választ. — Beszéltem velük. De elmentek.

— Nem mondtak semmit?

— Nem... nem emlékszem... azt hiszem, semmit...

— No — mondta könnyedén a japán, — hiszen majd meglátjuk. Csak várni kell türelemmel.

Tompa dübörgés remegtette meg a padlót, a falakat. Lisbeth rémülten kapaszkodott Tom karjába.

— Lám — mondta a japán, — talán mégis igaz. Nem kell félni. Itt nincs semmi veszedelem.

— Valahol messze aknákkal dolgoznak — vetette közbe Tom, megnyugtatóan.

— Nincsenek közelharcok ezen a szakaszon — mondta hirtelen a japán és fűrészve nézte a fiu arcát.

De Tom közömbös volt.

— Lehet. Nem tudom.

— A kisasszony párizsi? — kérdezte a japán.

Lisbeth kelletlenül válaszolt:

— Idevaló vagyok.

— Ah, ugy.

Megint dübörgés. De most közelebb és félelmesebb. Mintha lépcső omlanék be valahol, vagy hirtelen dördülő égzengés. És a robaj még tovább görgött, mintha a felzaklalt föld nyögne utána.

— El akarok menni — didergett Lisbeth. Tom megsimogatta a kezét:

— Itt jó helyen van.

— Félek. Nagyon félek. Istenem... ágyuval... ez borzasztó...

Idegesen felugrott.

— Tommy, mit csináljak? Segítsen, Tommy, ugy félek...

A szeme révedezve járt körül.

A japán cigarettára gyújtott.

— Tom örült volna — mondta, — ha ilyen fedezéke lett volna odakint. Igaz?

Nem kapott választ. A folyosóról ideges lépések zaja kopogott be hozzájuk. A földszint-

ről betüremkedő zsibongás is élénkebb lett, szaggatottabb. A szőke pincér egy pillanatra bedugta riadt fejét a függönyön, aztán visszakapta.

— Hallól! — kiáltotta utána a japán hangosan.

A kis pincér feje megint megjelent a függöny nyílásában.

— Bocsánat, sir — hebegte. — Parancsol?

— Mi ez? — kérdezte vontatottan a japán. — Mit szaladgálnak?

— E-ezer bocsánatot kérek, sir, a-a németek ágyuznak. Most jött három ur. Halották. Vagy látták. A külvárosban egy házba csapott be. Összedőlt. Egészen. Halottak vannak. Dieu — sóhajtott a sirásra ferdült bajusszal, — mi lesz velünk? Halottak és sebesültek...

Élesen, mintha misem állt volna útjába: a tüzoltók sikoltó kürtjének és eszeveszett csengetésének harsogó vészjele csapott be kintről.

— Isten — sikoltotta a pincér, — mi van? — és rohant.

— Megnézem — mondta a japán, felkelt és kiment.

De nem mozdult az ajtó elől. A függönyhasadékon át látni lehetett nem-mozduló hátát és sárgás jobbkezét. Néha megállított valakit és gyors, rideg kérdéseket intézett hozzá. Aztán megint szótlanul, meredten állt.

Lisbeth szive riadozott, mint az üzött galamb. A rémület bátorságával tapadt Tomhoz, akit egyetlen védelemnek érzett a bombák ellen. S volt számára valami olvadóan édes szenvedés, valami keserű öröm ebben a heves félelemben s az érzésben, hogyha valami szerencsétlenség omlik rá: Tommal együtt éri.

A japán visszafordult feléjük:

— Igaz. Német messzehordók. Három vagy négy lövés érte eddig a várost. Kettő egészen kint. Egy ház összeomlott, a másik gránát üres telken csapott be, nem tett kárt. A többi rendszeresen közeledik a centrumhoz.

— Jézus — sikoltotta Lisbeth, — mi itt vagyunk a főtégnél.

Megállt a szive.

És ebben a pillanatban szörnyű csatta-

nással, mint az ítélet, vágott be felettük valahol a bomba. Székek borultak fel és sikoltások metszették a füstös levegőt. Egy néma, kábult pillanatra a rémület perce következett. A vendégek reszkető inakkal szöktek fel helyükről, egy nő vércse-visitással összeesett. A zürös képből csak foszlányokat lehetett látni. Az üzletvezető kitárt karokkal állt a lépcső alján és motyogott, vagy harsogott valamit: hallani nem lehetett. Mögötte a kanárisárga nő döbbenetes profilja. Egy táncosnő a parkett közepén feküdt és hisztérikus görcsökben hányta a lábát-kezeit. A két hivatalnok halott-sápadtan támaszkodott a páholy-korlátnak. A kis szürke ember tébolyodottan szaladgált körbe és rikoltozta szörnyű szabályossággal:

— Mi történt? Mi történt?

És a lépcsőn le, menekülő robajjal ugráltak, zuhantak halálos verejtékben az emberek.

XII.

A taverna egyszerre zsufolt lett. A régiek pillanatról-pillanatra csöndesülve, ahogy

a szív ritmusa lassodik az első rettenet után. Az ujak fellélekezve szerencsés szabadulásukon a borzalom észvesztő kábulatából.

Tom fent állt a korlátnál és nézett le. Kezét Lisbeth szorongatta, görcsös öntudatlanságban. A japán végigszaladt a folyosón és eltűnt.

Az ujonjöttek, a menekülők megálltak, egy csapatban, mint a birkák. Néhány másodperc mult el, talán perc is. Oszlani kezdett a merev dermedtség.

A kanárisárga nő tért először magához. Megrázta az üzletvezetőt, aki még mindig szétárt karokkal állt, mozdulatlanul. A férfi bambán hátrafordult, de az ismerős, szuggesztív arc őt is felébresztette. Az asszony gyorsan és hadarva utasításokat adott neki. Az üzletvezető bólintott és megindult az új vendégek felé.

— Parancsoljanak, hölgyeim és uraim — mondta rekedten. — Parancsoljanak helyet foglalni.

Egy polgári házaspárhoz fordult. A férfi negyven-negyvenötéves lehetett, enyhén poca-

kos, kiskereskedő. A biztos rente évi hatezer frankja látszott rajta és valami bárgyu jóindulat. Kis kecskeszakállát tépdeste révedezve, vizes szemei egy kicsit előrebuktak arcából. Az asszony sokkal fiatalabb volt. Nem több huszonötnél. Fekete, villogó kis nő, gömbölyű, szenvedélyes. Jó polgárian öltözve, szikrázó gyűrűkkel.

— Parancsoljanak talán ide — mutatott egy asztalt a cégvezető.

A férfi csak állt, mulyán. De az asszonyka már friss volt.

— Köszönöm — mondta, — jó lesz.

Az üzletvezető odavezette őket az asztalhoz.

— Bousson — kiáltott a pincérre, — csináljon rendet itt.

— Köszönöm uram — motyogta a férj és nyujtotta a kezét. — Nagyon lekötelez. Fricasse vagyok.

Az üzletvezető zavarodottan kapta meg a feléje nyujtott kezét.

— Nagyon örvendek, monsieur. Remélem, jól fogják magukat érezni. Bousson! Parancsolnak?

— Hü, de megijedtem — mondta a derék Fricasse. — Az áldóját, de megijedtem — arcát mentegetőző, ostoba mosoly öntötte el. — Nem szégyen. De ilyet... Ezek a disznó bosok. Még ide...

Bousson rendelésre várt. Fricassené megcsipte az ura karját.

— Hozasson valamit — sugta.

— E... hein... valamit... egy üveg burgundit. Mi?

— Igenis, monsieur. — Bousson sietett tovább.

Három diák rögtön letelepedett a Fricasseék asztala mellé. Elsőévesek lehettek. Kis kotlettje volt mind a háromnak és selymes pihe a felső ajkukon. Zsebükben, gyakorlott kézzel, megszámolták a pénzüket, rövid haditanácsot tartottak és rendeltek egy üveg olcsó bort, vízzel. Már nevettek a »kalandon« és megkérdezték Bousson, hogy igazán bomba-biztos-e a mulató.

— Mert akkor itt maradunk a háboru végéig — kiáltotta jókedvűen az egyik.

— Vagy amig ide nem jön értünk a sorozóbizottság — vágta rá a másik.

Ezen is jót kacagtak.

Egy másik család a Tom elárvult asztalánál telepedett le. A gazdagság, előkelőség illata lengte körül őket. A férfi — talán bankigazgató, vagy egyetemi tanár — ujján cimeres pecsétgyűrű kékllett. Simára borotvált arca hideg és tartózkodó volt. Az asszony: harmincnégy-harmincötéves, magas, karcsu, szőke, az elutasító szépségeknek abból a fajtájából, mely csak a házasságot ismeri, a szerelmet nem és a hálószoa fuldokló pillanataiban is emlékszik előkelő származására. Kicsit fenhéjázva néztek körül és ugy elszakadtak mindenki mástól, mintha órájuk még a halálnak is más törvényei volnának. Pezsgőt rendeltek, az asszony levest is kért. Egy fiatal lány volt velük, fiús, magas, karcsu ő is, mint az anyja. De arca még nem öltötte fel az élet hamis lárváját: gyengéd volt és finoman halovány. Mély kék szemei elbujtak a rendkívül sötét pillák árnyékában. Fehér selyemruha tapadt fejletlen mellére.

Itt is, ott is leültek már a friss vendégek. Bousson és a másik pincér röpködött, az üzletvezető segített nekik.

Csak egyetlen ember maradt árván, tétován a lépcső aljában. Egy nő. Szerencsétlen, lilaarcu lány, akinek foglalkozása rá volt írva arcára, durva, rikoltó festékekkel. Az olcsó, divatos ruha, a hamisbőr kezitáska, a talmi ékszer a nyakán, mind hangosan kiáltotta, hogy az ucca lánya ő, senki.

A kanárisárga nő vette észre.

— Mit akar? — kérdezte nyersen.

Szegény, csak állt és szeme bizonytalanul járt körül.

— Mit akar — ismételte az asszony. — Nincs itt semmi keresnivalója.

— Ha megengedné... — kezdte reszelő hangon.

— Itt nincs keresnivalója — vágott bele az asszony. — Nincs szükség ilyenekre. Menjen.

— Ne kergessen el, madame. Majd meghaltam. Ugy félek. Ne kergessen el, az istenre kérem.

— Menjen — mondta mégegyszer az aszszony.

Az uccalány megfordult, lehorgasztott fejjel.

Valami megmozdult a párdüfű nőben. Maga sem értette.

— Ott fent, hátul leülhet — szölt utáná.

A lány vonagló arccal nézett rá és végig-sompolygott a termen, mint a kutya.

XIII.

Lassan megint csak visszatért az élet, a nevetgélés, a levegő izgató fűszere. Az előbb olyan volt a mulató, mint egy kriptá. Különös, hogy a mulatásnak és ledér jókedvnek ezek a csarnokai sokkal kevésbé birják el a lakatlanságot, mint bármely más, emberkéz-építette hely. De még egy barlang is: ha üres, minden komorsága mellett méltóságos. Az üres templom: fenséges. Az elhagyott lakás sivár, de várakozó, új gazdájának készíti magát. A mulató, ha nem szól benne a muzsika, nem bugyborékol a nevetés, ha szürke

hajnalon kimutatja szőnyegeinek vedlett kopását, bibor bársonyainak szegényes ócskaságát, ha néma és embertelen: egyenesen visszataszító. A rémület perceiben olyan volt, mint egy holt arc. Most kezdett megint életre színesedni.

A csinos Fricassené nagyon jól érezte magát. Régen vágyott már egy ilyen spelunkába, de az ura, egyébként pipogya, lágy ember, ebben nem engedett.

— Tisztességes asszonynak nem való — szokta mondani és semmi könyörgésre nem lágyult.

A három diák a szomszéd asztalnál pirolva sugdolódzott. Fricassené fekete szeme játszott velük. Egyikük, egy hetyke legényke, nagy bátran megemelte a poharát az asszony felé. Az asszony bátorítóan mosolygott és meglökte az urát:

— Ne legyél már olyan mafla. Téged köszöntenek.

Fricasse, a jámbor, tanácstalanul nyujtotta a nyakát a gallérjában:

— Nem tudom, illik-e... — de látva a

felesége szemöldök-rángását, ő is poharat emelt: Egészségükre, uraim.

A legényke felkelt, odalépett hozzájuk, regényes eleganciával meghajolt és koccintott.

— Legyen szerencsém — mondta Fricasse.

A három diák átült.

Fricassené anyás fölénnyel kérdezgette őket családjuk, tanulmányaik felől. Vidáman és kérkedve feleltek és mohón falták a tekintetükkel Fricassené gömbölyü nyakát, érett karjait, nedvesen csillogó száját.

Fricasse valaha maga is járt az egyetemre. Apja orvost szeretett volna faragni belőle. Most nagyon megörült, mikor megtudta, hogy a diákok orvosok.

— He-he — nevetett jóindulatúan, — hát aztán hol tartanak anatómiában?

A diákok közül kettő a tudomány hevével kezdett magyarázni. És röpködtek a latin szavak, görög szavak. Osteológia, ligamentum nuchae, bursa patellaris, omentum majus. Fricasse egészen felhevült Ő is emlékezett még a szakkifejezések egy részére és boldogan dobta tudását a diskurzus serpenyőjébe.

Fricassené és a hetyke kis diák halkabbra fogták a hangjukat.

— Diákok... bor... szerelem — mondta az asszony, — ismerem magukat.

— Bár ismerne — sóhajtott komikusan a diák.

— Most látom először — nevetett az asszony.

— Remélem, nem utoljára.

— Volt már szeretője? — kérdezte vakmerően Fricassené.

És a diák, behunyva szemét, éppen olyan vakmerően felelt:

— Nem volt. De lesz.

És az asztalkendő alatt megfogta az asszony puha, forró kis kezét. Fricassené hegyes körmei belevájtak a tenyerébe:

— Maga nagyon szemtelen.

— Szerelmes vagyok — sugta a diák.

Az asszony lehellelte forróbb lett.

— Vigyázzon, kisfiu — sugta.

A diák odaszoritotta kezét az asszony térdére. Fricassené megremegett és az arca lángbaborult.

Volt ebben a mohó játékban még sok

bujkáló emléke a rémületnek. Az idegek táncát nem oly könnyű lecsendesíteni. Fricassené régen nélkülözött bizsergést érzett.

— Szeretnék magának valamit mondani — lehelte.

— Mit? — kérdezte a fiu mohón.

— Ne itt, vigyázzon. Az uram.

A diák kérdően nézett rá.

— Emile — fordult Fricassené a férjéhez, — ne legyél olyan unalmas. Először vagyok mulatóban és te hullákról beszélgetsz.

— Hát mit tegyek, kedvesem? — kérdezte Fricasse.

— Mutass meg nekem mindent. Hogy hol táncolnak azok... azok a bárnők. És hol vannak és milyenek a szeparék. És mindent.

— Ugyan — intette le Fricasse — hagyd az ilyesmit. Én különben nem is tudom — és fordult vissza beszélgetni. — Egyszer élet-tan-órán jön be a professzor, az öreg...

Fricassené durcás arcot vágott:

— Ha te nem mutatod meg, majd akad más lovagom. Ugy-e? — és odafordult a fiuhoz.

— Gyönyörrel, madame.

→ Mindjárt jövünk, drágám.

Fricassené szeme részegen táncolt:

— Jó, jó — mondta Fricasse és folytatta. — Jön be az öreg. Fene meleg volt...

Az asszony szaladt fel a lépcsőn, mint az evet. A diák lihegve utána. Nem kellett nekik utat mutatni. A kínálkozó nő ösztönével Fricassené beszökött az első üres bibor-fülkébe.

— Nos? — mondta kihívóan.

— Asszonyom — dadogta a diák ügyefogyottan.

— Csacsika — sikongta az asszony, elkapta a fiu nyakát két karjával és szomjasan, forrón beletapadt a szájába.

XIV.

A második robbanás még váratlanabbul jött, mint az első. Már nem gondoltak rá és most közéjük vágott, mint a villám. A villanykörtek kialudtak, vak, halálos sötétség lett. És még bele az isszonyu, fülsiketítő dör-

renésbe süvitett egy bomlott hang, fuldokolva és jajongva, bele a velőkbe és zsigerekbe:

— Ja-aj, ja-aj, a gyerekek. 'A gyerekeim. Jézus segits. A gyerekeim...

Rettenetes, szennyes káromkodás választott rá. A sikongás és a förtelmesen piszkos szó tüzes vasként csapott a szivekre. A pusztulás harsogását hallotta bennük mindenki. És zavaros hangok:

- Segítség!
- Emberek, világot!
- Gyertyát hozzanak!
- Hol vagyok? Jaj!
- Gyertyát! Gyertyát!

Percekig tartott a döbönt sötétség. Akkor a pincérek, az üzletvezető, a szakács, a portás hozták a gyertyákat. Keveset persze. Minden második, harmadik asztalra jutott egy. Idegen társaságok összeültek, némán, reszketve még mindig.

Az előkelő család előkelő merevséggel ült a helyén. A kis szürke ember félénken megállt az asztaluk előtt.

— Szabad, kérem?

Az asszony biccentett. A férj tudomást sem vett róla. A kis ember valami köszönetfélét morgott és leült. Határozottan megöregedett egy óra alatt. Gyereke volt otthon és felesége. És nem mert hazamenni és nem mert rágondolni, hogy mi van otthon. A homloka izzadt, az ála mozgott, a szemhéjja vibrált. Rettenetes erőfeszítéssel ivott egy korty bort, amit magával hozott az asztalától.

Az előkelő asszony most még előkelőbb volt, mint amikor jöttek.

— Jól érzi magát, kedves? — kérdezte az ura.

Az asszony csak bólintott, kimérten.

— Valahogy csak elleszünk, míg abba nem hagyják — mondta a férfi.

Az asszony rászegelte a szemét. Hideg volt a tekintete és élettelen, mint egy bábué. Az ura hirtelen megérezte, hogy csak kinnal tartja magát a széken.

— Nem parancsol valamit?

Nevetséges kérdés volt. Mit kérhetett volna s mit adhatott volna neki ő itt?

Az asszony szemrebbenés nélkül meredt rá tovább.

De jött a harmadik gránát, most már bugva és fenyegetve. A szívek elakadtak. A gyertyák lángja, mint korbácsütésre, kísértetiesen felnyult a mennyezetig. Az emberek nem sikoltottak, nem orditottak már, csak nyögtek, mint a beteg barmok.

A néma asszony megszólalt:

— Nem birom — mondta tompán, elnyújtva az i-t furcsán, természetellenesen.

— Bátorság, drágám — nyugtatta az ura.

— Nem bi-i-i-rom — ismételte az asszony és valami hátborzongató volt abban, ahogy ezt a két szót elismételte újra és újra, szünet nélkül, lélektelenül, mechanikusan. A két kezét a halántékára szoritotta: ott akart valami megpattanni.

— Nem bi-irom. Nem bi-irom. — Szünet. — Nem bi-irom.

A férje tanácstalanul nézett rá.

A kis szürke ember, hivatlan asztaltársuk, nyitott szájjal bámult az asszonyra. És ingatta a fejét, ahogy az asszony mondta:

— Nem bi-irom. Nem bi-irom.

— Talán lefeküdne, szívem? — próbálta az ura.

A kis ember váratlanul, élesen felnevetett:

— Lefeküdni? Haha. Ágyba. Fehér ágyba. Puha ágyba.

Aztán, mint aki észretér, zavartan nézett körül.

— Bocsánat — hebegte — az idegeim. Le kellene fektetni a hölgyet. Igaz.

— De hol? — kérdezte a férj.

— Ott fent. Egy szeparében.

Az előkelő férj felkelt és feltámasztotta az asszonyt.

— Jöjjön, szívem. Jobb lesz.

A kis emberke készségesen sürgött. Szaladt előttük a lépcsőn.

— Erre. Erre tessék. Így. Vigyázni. Sötét van. Még egy lépcső.

Az első páholy előtt ott állt Tom és Lisbeth. Még mindig görcsösen kapaszkodtak egymásba. A kis ember továbbment. Félrelökte a második páholy függönyét.

— Ki az? — kérdezte rekedten és ittasan a hetyke diák hangja.

A kis ember megrémült.

— Bocsánat. Bocsánat.

Lerohant és elhozta a gyertyát az asztalról. A harmadik páholy üres volt. Odatámogetták az asszonyt a divánhoz és lefektették.

— Jó lesz így? — kérdezte a férje.

Az asszony nem hallotta. Csak hajtogatta tovább, szomorú, monoton hangon:

— Nem bi-irom. Nem bi-irom.

A férfi tanácstalanul állt mellette.

— Le kell mennie önnek — szólt a kis ember. — A lánykája.

A férfi felrezzent.

— Köszönöm — mondta és még egyszer. — Köszönöm.

Fogta a gyertyát és indult vissza az asztalához.

Mögötte kísértett az asszony hangja:

— Nem bi-irom. Nem bi-irom.

A kis szürke ember állt egy pillanatig a függöny előtt. Lidérc bujkált a szemében. Zavaros képben a feleségét látta, ágyban, mez-

telenül. És a felesége hangját hallotta, de valami vágyakozó nyögdecseléssel:

— Nem bi-irom. Nem bi-irom.

XV.

— Tom, mi lesz velünk? — remegte Lisbeth.

Fáradtan és elgyötörve leültek a sarokban egy kis asztalhoz.

— Nincs baj, kicsikém, nyugodj meg hát.

— Már nem félek — mondta száraz ajakkal a lány, — már nem félek a haláltól. Csak attól félek, hogy te elmégy.

Tom csodálkozva nézett rá.

— De hát el kell menni, Lisbeth. Háboru van.

Lisbethből szenvedélyesen és szaggatottan ömlött a szó:

— Ostoba vagyok, tudom. És mi lehet? Háboru van, el kell menned. De én nem tudok többé itt maradni, Tom. Az istenre kérek, gondolj ki valamit. Ne nézz rám olyan furcsán. Mit törődöm vele, hogy mi lesz hol-

nap. Nincs holnap és nincs semmi, csak ~~az~~ én rettenetes életem itt. Ezekkel a puffadt alakokkal, vagy éretlen gyerekekkel. Mind ugyanazt akarják. Nem bántam már. Beletörődtem. Minek jöttél ma ide? Miért kellett megéreznem, hogy volna élet nekem is, lehetne, talán... Tom: most már nem szabad, mert elpusztulok. Érted te ezt? Hogyan érthetnéd. Férfi nem értheti. Az undort, a sirást, a megvetést, az üzletvezetőt, aki jön és lekerget piszkos állatok asztalához és a szakácsot, aki ráver az ember meztelen hátára, mert neki szabad, ő idevaló, ő ismeri az ilyenfajta lányokat. És verekedni minden nap a lányságomért, foggal és körömmel és hazamenni halálosan megbénulva: megint egy éjszaka és mi lesz holnap? Minek tartom magam? Kinek tartom magam? Tudod, úgy éreztem néha, hogy jobb volna az uccára menni. Akkor legalább nincs ez a kinzás. Tom, hát te erős vagy, férfi vagy. Neked megmondom, itt kinevetnének: lány vagyok, tudtam maradni ebben a sárban, hit nélkül, cél nélkül, csak keserüségből és utálatból. Ha nem

tudsz segíteni rajtam... — odahajtotta a fejét a fiu mellére. — Látod, az én napom is eljött. Az iskolában erről álmodtam. Elvitte az álmokat a háboru. Mégis eljöttél. Már nem tudtam imádkozni. Mikor az a... az az ember lent elengedett és én felszöktem a lépcsőn és visszaneéztem és láttalak, láttam az édes arcodat villámlani: itt, ebben a szennyben, ebben a páholyban letérdeltem és elmondtam a Miatyánkot. Tom, vigyél el, vagy mondjál valamit, hogy visszajössz, értem jössz, hogy nekem is szabad szeretni, hogy nem vagyok rongy még, mint a többiek...

Csendesen sirni kezdett:

— Gyereket szeretnék, Tom, kis babát és dolgozni. Oh, hogy átkozom a lábamat, amiért csak táncolni tudnak. De mit tehettem volna? Nem tanultam semmit, csak enni és sirni. Mentem volna irodába, de arra nem tanítottak. Mentem volna apolónőnek, de gyenge voltam... Szeretsz te engem, Tom?

Tom lágyan, biztosan magához szoritotta. Egy kis mosoly tört keresztül Lisbeth könygyein:

— Jó vagy. Látod, arra gondolok, hogyha irodába kerültem volna, vagy ápolónőnek, nem találkoztam volna veled. Most sokat gondolkoztam. Mikor a gránát először és másodszor lecsapott és lent kavarni kezdett minden, annyit gondolkoztam, mint máskor hónapok alatt sem. A kezedet fogtam. Olyan meleg, olyan biztos kezed van. Ne hagyj itt, Tommy. Ezen az éjjelen úgy a tiéd lettem, úgy hozzád nőtem, mint a menyasszony a Bibliában, aki hét évig várt a vőlegényére. Én tizen-nyolc éve várok rád, csak rád, de nem tudtam...

Lassan-lassan még halkabb lett a panaszos, reménykedő, kedves beszéd. És végül egészen elapadt. Ha viharos, ha rettenetes is: de mégis éjszaka volt s az éjszaka álmot hoz a zaklatott gyermekeknek.

Tom óvatosan felemelte a csendesen, nyugodtan lélegző lány habos, könnyű testét, két karjába vette.

— Adjon csak egy gyertyát — mondta a pincérnek.

És a gyertya világánál bevitte abba a pá-

holyba, ahol az árva, megkorbácsolt kis Lisbeth szenvedések hónapjai után először merte felemelni arcát, térden, Mi Atyánkhoz, ki van a Mennyekben.

Óvatosan letette a keskeny plüssdivánra, letépett a sarokból valami felesleges drapériát és betakarta vele.

Aztán hirtelen kisietett. Szeme a japánt kereste. Nem volt sehol. Tom megkönnyebbültén lélezett fél és kényelmes léptekkel leballagott a lépcsőn.

XVI.

A japán valóban nem ült lent a teremben. Tomot és a lányt figyelte a homályos világításnál messzi a folyosóról. S most, hogy Tom leült egy asztalhoz, háttal feléje: sompolygó járással, közömbös arccal Lisbeth páholya felé indult.

Bousson jött fel a lépcsőn.

— Nem tudna nekem egy gyertyát szerezni?

Bousson szolgálatkészzen elsietett és hozta az égő gyertyát. A borraivalóra földig hajolt.

A japán, kezében a gyertyával, belépett a páholyba. Gondosan behuzta maga mögött a függönyt és megállt. Nézte az alvó lányt s az arca most engedett merevségéből. Nem láthatta senki. Falánk vágyakozás ült ki a széles pofacsontjaira és korlátokat törő elszántság a széles állára. Olyan erős lehetett a mohósága, hogy a lány felébredt tőle. Felült. Nem értette, hol van. S mikor megismerte a férfit, ijedten sikoltott.

— Megijesztettem? — kérdezte a japán s már megint a kifürkészhetetlen álarc volt rajta. — Azt hittem, itt találom a barátunkat. Hová ment?

— Nem tudom — préselte ki torkán a választ Lisbeth.

— Ha megengedi, leülök. Ugyis visszajön. A mai éjszaka nagyon szorosra kovácsolja az ismeretségeket.

Kire értette? Magára? Lisbethre?

— Ó, de álmos — mosolygott. — Menjek inkább?

— Nem... nem — tiltakozott riadtan a lány. Félt, hogy megbántja és agyán zavaros ijedséggel átvillant valami gyerekkori mese, a »sárga bosszujáról«.

— De hogy is lehet ilyen szép lányt egyedül hagyni — méltatlankodott a japán. — Igazán nem is értem. Maguk európaiak nagyon furcsák. Gyakran szinte érthetetlenek.

— Miért?

— Ez a Tom például. Csak nézem. Lehetetlen, hogy ne tudja, milyen kincset talált ebben a csunya bányában. Mert talált, ugy-e?

Lisbeth mereven nézett az arcába.

— És ő, angol hidegvérrel itt jön-megy, iszik, beszélget, közömbös emberekkel. Magát meg hagyja egyedül, vagy másokkal.

— Nekem muszáj...

— Igen, hiszen értem. De azzal a két francia vezérkari tiszttel nem lett volna muszáj.

— Hogyan?...

— Ha Tom akarta volna, hogy vele maradjon, szólhatott volna az üzletvezetőnek.

Vagy Tom tudta, hogy odamegy? — kérdezte hirtelen, kutatóan.

— Ó... nem hiszem... nem tudhatta... Értem jöttek...

— Lássa, mi, ha szeretünk egy nőt: ezt nem tudnók elviselni. És ő, széles nyugalommal még csak meg se kérdezi, kivel beszélt, mit beszélt. Nem kérdezte, ugy-e?

— Nem... nem emlékszem.

— Biztos? — A japán szeme megvillant, az arca azonban kedves, udvarias, érdeklődő, sőt tréfás maradt.

— Biztos.

Átült a divánra a lány mellé.

— A férfi — mondta elgondolkozva — talán csak egyszer talál gyöngyöt az élet tengerében. Azt meg kell becsülnie.

Közelebb huzódott a lányhoz.

— Olyan rövid az élet. Én meg tudnám becsülni.

Rátette a kezét Lisbethére. A lány elkapta, mintha megperzselték volna.

A japán szeme gunyos lett.

— Utál? — kérdezte élesen. — Utálsz, kis

fehér galamb? Finnyás kis madár. Nem kell úgy félni. Egyik férfi olyan, mint a másik. Tudhatod.

A lány megvonaglott a csipős szavak alatt.

— No, gyere ide, ne félj. Nem leszek hálátlan.

Átölelte Lisbeth derekát.

— Hagyjon — sikoltotta Lisbeth, meglátva a férfi szemében a vad szomjuságot. — Engedjen el.

Fel akart ugrani, de a két kar győzhetetlenül leszoritotta.

— Tom — kiáltotta kétségbeesetten. — Tom, segíts.

Gyenge hangját elfojtotta a függöny.

Mindkét kezét nekifeszítette a férfi mellének, hátraszegte a fejét, lihegett. A japán meredt mosollyal hajolt mind közelebb, kézelebb arcához.

— Tom — sikoltotta mégegyszer Lisbeth.

És akkor megint megdördült ég és föld, mintha leszakadna a firmamentum, beszakadna a roppant mindenség.

Mire a japán felocsudott, Lisbeth már nem volt a páholyban.

XVII.

Az élet minden zsilipje felszakadt. Hiába halt el a süket dörrenés robaja: a vibráló idegek nem tudtak többé megnyugodni. Remélni sem tudtak, mert a halál oly kegyetlenül vigyorgott le a vad véletlen összeterelte nyájra, hogy mosolyát soha többé semmi el nem törölhette az emlékezetből.

A csinos Fricassené támolmogva állt a páholy előtti folyosón. Egy perccel előbb még a polgári ballépés füszeres izgalmával becézte kis szeretőjét, akit csak a korlátjából kiszökött nyugtalanság hajszolt ölébe. De most megbénult minden multja és beidegződése. A haja fölbomlott, nem igazította meg. Gyűrött ruháját inkább tépdeste megkínzott keze, mint simította. A vállán harapások nyomát viselte láthatóan: nem törődött velük. Mint az alvajáró imbolygott le a lépcsőn, férje asztalához.

Felriasztott koboldok lihegtek benne, gyeplőtlen vágyak, melyek már nem is szerelmet, vágyakozást tüzeltek, hanem beteges telhetetlenséget. Minden izma, minden csontja sóváran nyújtózott olthatatlan szomjuságában, részeg szeme csak konturokat látott, arcokat nem.

— Emile — mondta az egyetlen nevet, mely a pokoli órán eszébe jutott, nem mert a férjéé volt, de mert gépiesen ez jött nyelvére. — Emile, ez borzasztó.

Emile, nem törődve már — mi volt neki asszonyának kiáltó ledérsége a bomlott percben, — Emile nem felelt. Csak a maga életét érezte közel magához, csak a maga menekülése zakatolt agyában.

Mi sarkantyuzta volna heroikus önuralomra, vagy nagyszerű tette ezért a nőért? Elvette, rendes hozománnyal, szerelem nélkül és töltött vele nyájas, szenvedélytől mentes éjszakákat az olcsó hálósobában. Reggel üzletbe ment, délben egy tálból ettek, este újságott olvasott és elaludt. Így hozták az évek és hozták volna sokáig még, az öregség igazi szerelméig, amikor testnek és szellemnek kö-

zös lejtője az utitársak finom gyöngédségét ébreszti, mert tudják, hogy halálig összeláncolja őket fonnyadt, nem kívánatos, kurta jövőjük. De ez az ekrazitos éjszaka elszakította láncukat. Nem tartoztak egymáshoz és nem tartoztak egymásnak. Csak maguknak. Mivel? Mindennel, amit az élet még jót, kívánatosat hozhatott volna.

Az asszony odaadta volna magát mindenkinek, válogatás és kérdések nélkül. Hetéra természete felszabadult és rongyokká tépte a beléerőszakolt szemérmet.

Még meg sem száradt ajkán a hetyke diák csókja: már elfelejtette. Nem érezte az izét, nem gondolt az emlékére. Mint az alkoholista a szomjuság legkinzóbb pillanatában: az enyhülést kereste csak.

— Maga mit ül itt? — kérdezte rekedt mosollyal a második fiutól.

A hangja tréfált, de a torka kegyetlenül összeszorult.

— Parancsol, madame? — rezzent fel bárgyuan a fiu.

— No jöjjön, jöjjön. Nézzen körül. Ki tudja, lát-e még embert holnap.

Odaállt, szorosan a fiu mögé, mellét a fiu fejéhez szoritotta és szédülő remegéssel sürgette:

— Ott fönt... onnan lenézni... milyen furcsa itt lent...

Észre sem vette, hogy két keze — két elszabadult szolgáló — belevájta magát a fiu karjaiba.

Mentek fel, gyengülő lábikrákkal a lépcsőn.

Megint a lépcsőn és megint be a páholyba.

És nem is várva, hogy az ügyetlen és komoly fiu kinyujthassa esetlen kezeit feléje: nem kínálta, de erőszakolta magát. Hiszterikusan sirt és vijjogott, elszabadult, megbontott kis idegcsomó.

A fiu értelmetlenül állt mellette. Meglepte és elbódította ez a megdöbbentő ajándék, melytől félt. A sötétben csak az asszony körmét érezte, csak csuklását hallotta s egy-

szerre oly páni félelem fogta el, hogy fordult az ajtó felé: menekülni.

— Gyere — sikoltotta az asszony. — Megörülök, gyere ide, ne menj el. Az ágyuk... nem hallod... idecéloznak, most... most...

A fiut kiverte a halálos veriték.

Füle zugott: hallotta a gránát lassu, gyilkos bőgését a levegőben. Levágta magát a földre, buta rémületében. Az asszony keze megakadt kusza hajában. Megkarmolta, mintha segítséget várna tőle és ujjai, mint a halotté, összegörcsölődtek.

— Ki — üvöltötte egyszerre a fiu, — ki-megyek... Engedj. Engedj, te... Nem akarok itt dögölni a sötétben... — és nem törődve a hasogató fájdalommal, kitépte az asszony markoló kezét a hajából. Homlokát belevágta az asztalba, felhasadt bőre vérrel öntötte el a szemét. Mindegy. Tajtékozva rohant ki és végig a folyosón...

Fricassené utánakapott. De csak levegő és sötétség volt körülötte. Felkelt, mosolygott. Kisértetiesen, mint aki már nincs is ezen

a világon. A lépcső minden foka oly ismerős volt előtte, mint az uccalálynak a kövezet minden négyszöge.

Az ura nevét sem mondta. A harmadik diák, a tizedik, a századik lehetett volna: szavakra sem volt már szüksége.

Eszelősen nézett körül. Ó: voltak még itt férfiak, sokan. Sietni kellett. Hajnalig. Hajnalig? Akkor vége lesz...

A szőnyeg, a korlát, a forduló: mind undorítóan ismerős volt, ahogy a harmadik fiúnak már a kezét fogva, vitte magával.

...A szerelemnek ez a keserőséges, gyilkos reménytelensége, szánalmas érzéktelensége lehántott róla minden nőt.

A halállal ölelkezett.

XVIII.

A kis szürke ember állt a páholyfolyosón és ujjával a karfán dobolt. Nem látta lent a zürös képet, a bomlott siralomházat, a csepegő, pislogó viaszgyertyákat, az előmlött borpecségeket s a fakó arcokat. Fázott.

A keze egy taktust vert a szívével s a szíve együtt ismételtette bent a beteg asszonnyal:

— Nem bi-irom. Nem bi-irom.

Viziós képei voltak. Hol a feleségét látta a páholy mélyén, ágyban, meztelenül, hol a mély terembe vetítette elszabadult képzelete, gyertyák közé, fehér asztalon, ravatalra.

A térdei csuklottak, a gerince meggörbült. Idegen, fekete, sulyos nyomás kinozta az agyát és valahol mélyen, a lélek kutjának fenekén érezte az erjedő bünt, de tudata nem mondta ki, hogy hitványul itt didereg, mikor asszony és gyerek otthon imádkoznak, fehérre válva, és talán nem is magukért, hanem őérte, aki nem jön.

A messze-messze multból hirtelen beléjehasított az eszelős asszonyi sikoltás:

— Ja-aj, a gyerekek...

De éppen oly gyorsan be is temette lelkének tátongó tárnájába.

A beteg asszony hanga odabent már nem volt türhetetlen. Mélyebb lett, sóhajtozóbb, erőtlenebb. Előbb még minden kiáltásával a ge-

rincvelejét szurta. Most, hogy nyögéssé enyhült: lágy nyugalmat adott neki is.

Megfordult, arccal a páholy felé. Nem tudta, mit akar.

A felesége képét lassan a beteg asszonynak kezdte érezni. A két arc egymásba mosódott. És meztelenül is az idegen, előkelő asszonyt látta. A sárgás homályban fekete gyásznak tűnt az avult biborfüggöny és kóválygó képzelete odaágyazta a fehér testet fekete bársonyok kerevetére. Lehunytt szemmel a fekete haj dus hullámaiban és gögös, elérhetetlen gömbölyűségekkal.

Megkapaszkodott a félfában.

Alig hallható, feloldódó nyögés panaszolta bent a fájdalmat, az átélt attakot.

A kis szürke ember beljebb lépett egyet.

A sötétség nem riasztotta. Többet látott, mint száz ivlámpa fényében.

Látta a büszke nőt sóváran mosolyogni és kitárni arisztokratikus karjait. Látta fehér arcán a hirtelen lobbanó hevesség rózsáit kiviritani.

Tétova ujjakkal tapogatta ki az asztalt

és a divánt. Megállt. Hallotta a nehéz, még szabálytalan, de halk és pihegő lélekzést. És hallott benne gyöngéd, akaratos, fenhéjázó, gügyögő szavakat, amelyek őt hívták.

Térdeivel érezte a pamlag szélét, a posztóval bevont kemény fát és érezte benne az asszony kemény husát, tigris-izmait, megvető ellenkezését és boldog odaadását.

— Ninon — hebegte a kis ember szánnalmasan és emlékeiből előkapva egy kis dajka nevét, akit iskolás korában esztelenül, gyáván szeretett, akinek vetkezését megleste egyszer s akinek rusztikus, vörös háta, kerek keble mindig visszakisértett a szemébe a szeretkezésnek minden gyönyört megtagadó pillanataiban.

Kinyújtotta a kezét és hirtelen visszakapta megint.

Haza kellene menni... igen... de hiszen itthon van... Ez az ő kastélya, kastélyának ágyasháza. Szolgák... hol vannak a szolgák? Parancsra várnak kint. És valahol... ah, hol is?... az ő gyönyörű asszonyát öltöztetik, illatosítják...

Megrezzent. Végigsimitott a homlokán. Egy víz lett a keze.

Regényfoszlányok. Tivornyák, nők. Sejtelmes budoárok. Elfeledett szindarab, a szürke élet egy ragyogó estje. A vaksötét szinpadon, kezében tolvajlámpással besurran valaki. Az éles fénykéve az ágyra esik. Fehér ágy, alvó asszony. Alvó asszony. Nem mozdul. Itt a pillanat. Ékszerek vannak egy kazettában. De neki nem kellene az ékszerek. Az asszonyt nézi... az asszonyt nézi itt... Kimereszti a szemét. Az erőltetés, a sötétség fáj.

— Szeretlek — dadogja félszegen, meg-lendül a karja, testet ér. Ügyetlenül átöleli, valami gyöngéd szóval.

— Te vagy? — sugja az asszony bágyadtan.

Aztán ösztönösen, és irtózva érzi meg az idegent.

— Ki az? — sikitja eszelősen. — Ki az?

Az ügyefogyott karok megrettenve le-foszlanak róla. Az asszony sikolt.

Menekülni... Nem tudja, hol van. Fel-

ugrik, beleütközik a férfibe, asztalba. Visszaesik a divánra, megint felszökik.

Nem lát. Rohanna, nem tud.

Gyötrelemtől, álomtól ittas szeme végre megérzi a függöny nyílását sötétszürkén.

Bukva, botolva nekiszalad és sikoltozik, végig a folyosón, lépcsőn, termen:

— Segítség. Örült. Segítség...

A kis szürke ember zavarodottan oson ki a folyosóra.

Nem ért semmit az egészből.

Csak hallja letről az asszony sikongását:

— Segítség. Örült.

Nem törődik velük senki.

XIX.

Nincs részvét iránta senkiben. Elcsigázott, vörösre égett szemek, ha egy pillantást vetnek utána...

Odaért az asztalához. Csak a kislány ült mereven, magában. Fehér arcocskája ijesztően meredt a semmibe. A könnyek végigfolytak

rajta és lecseppentek a ruhájára. De szinte semmi más nem mutatta, hogy él.

Az előkelő férj széke üres volt.

— Apa hol van?

— Nem tudom — mondta a kislány és rá se nézett az anyjára.

— Elment?

— Igen.

Mit kérdezzen még? Várt.

Az előkelő férj, mikor lejött a folyosóról, otthagyta beteg asszonyát, az életére gondolt. Mind e sok felzaklatott idegrendszer között talán övé volt a legnyugodtabb. Évszázadok patricius-fegyelme szárban tudta tartani, évtizedek előkelő egészsége aránylag megedzette.

Ahogy egyik robbanás a másikat követte: hüvös flegmával bizonyossá vált benne az érzés, hogy itt ma meg kell halni. Fájt itt hagynia a siralom völgyét, mely neki mindig pázsitos, kövér, napsugaras oldalát mutatta. De a familia férfiai régen megszokták, hogy számoljanak a halállal, akármikor és akárhogy jön. Olyan emberek voltak —

apja, nagyapja, dédapja, — akik utolsó órájukon behozatták a főkönyvet és érzékenykedés, sirások nélkül adták át a céget tetemes vagyonával, csekély adósságaival az utódnak. Az utód rendszerint megilletődve, de nem hagyva figyelmen kívül a részleteket: átvette az aktivumokat és passzivumokat kereskedelmi pedantériával, fogadta tetejébe az áldást és zsebébe tette a kasszakulcsot.

Azért éltek, hogy jól éljenek, lehetőleg nagy megrázkódtatások nélkül, de őrizve a vagyont és jól sáfárkodva vele az elkövetkező számára. A nagy vagyon nagy tekintélyt is jelentett. Nos: neki nem adatott meg, hogy családfői ágyában hunyja le, vagy fogják be a szemét. Itt kell kihűlnie, ebben a párnázott pincében. Kár. Néhány kellemes korttyal adósa marad az élet. Néhány korttyal.

De — ami még van a pohár fenekén, azt felhajthatná. A kereskedő pontosan leltározó agyával: először a felesége jutott eszébe. Az asszony dekoratív figura volt mellette egy hosszú évtizedekig. De hideg, mint a márvány. S most különben is fent fekszik, bete-

gen. Talán alszik már, talán sikolt még. Akárhogy is: erre az örömrre nem vágyott.

A kis Fricassenén megakadt a szeme kétszer is. De a fékevesztett kispolgári asszony mint a nőténypók suhant el mellette mindkét-szer, mind a kétszer uj áldozattal. S a beteges szenvedély fanyarnak tünt volna most. Józan-ságát az előkelő férfi sem a mámor, sem a szenvedély, sem a halál órájában nem tudta az önfeledtség béklyójába verni.

Csak a sarokban gubbasztó tarka madár maradt: az ucca lánya. Ha szavakban nem is, érzésekben még most is mérlegelt, örök kalmár.

Voltak kalandjai fiatalkorában. Könnyü-vérü asszonyok, szabados lányok. Csinos fiu volt s nem sok ellenállásra talált, ha nagyon akart valakit. De oly fárasztónak, unalmasnak és feleslegesnek érezte az utat odáig. Esküdözött, mert esküdözni illett. De nem érzett szavaiból semmit, soha részeg felhő nem szállt az agyára. Unta a sok bevezetést, a nyitott kapuk ostromát, lenézte kiszemelt szeretőit szentimentális ostobaságaikért.

Fiatalon még, szép férfiasságában betelt ezekkel a szerelmekkel és szivesebben fizetett pénzzel, mint heves udvarlással. Most, hogy megint nem ébredő érzékiségből, csak hidegen fontolgatva, utolsó testi örömet keresett, az ucca lányára esett választása, aki mindent megadhatott neki, amit kívánt és nem kér majd bizonyára semmi felesleges érzelmeskedést.

— Várj — mondta a kislányának, — maradj nyugodtan. Mindjárt jövök.

Tudta, hogy nem nézi senki. Egyenesen és kerülő nélkül odalépett a tarka lányhoz, aki egyedül gubbasztott a homályos sarokban.

A falka-ösztön, mely ezen az éjszakán sokkal inkább, mint máskor összeterelte az embereket, ezt a szerencsétlent rideg kegyetlenséggel kiközösítette. Magára maradt borzasztó félelmével és a pusztulás árnyaival. Apatikusan roskadt magába, kezeit fülére szorította.

Az előkelő férfi melléje lépett és lehajolt hozzá. Nyugodt mozdulatlanságáról azt hitte: alszik a lány. De két vad, tévelygő szem

mutatta rettenetes ébrenlétét és irtózatos félelmét.

A férfi halkán megszólalt:

— Gyere, mondani akarok valamit.

A lány megütődve emelte rá tekintetét.

— Nem itt — mondta a férfi. — Gyere fel.

És felment vele ugyanazon a lépcsőn, melyen az imént hiszterikus feleségét támogatta és nem érzett semmit, még izgalmat sem.

Elmentek a másik oldalra. A férfi udvariasan félrevonta a függönyt.

— Mit akar? — kérdezte ellenségesen a lány és nem lépett be.

A férfi egy pillanatig csodálkozva nézett rá. Nem értette: hogy lehet kérdezni. Aztán megmondta. Nyersen és brutálisan.

A lány arcán, mintha megütötték volna, düh és gyűlölet borult.

— Disznó — rikácsolta magán kívül. — Piszkos disznó. Te dög. Mit akarsz? Most? Mikor megdöglünk?

A férfit elkábitotta a váratlan vihar.
Hátra lépett.

— Pfuj, takarodj — köpött arcába a lány,
— te szennyes állat.

És a szitkoknak olyan felszabadult árját zuditotta rá, ami csak a kloákában gyűlhetett össze és erjedhetett hosszú évek alatt. Köpdösve, káromkodva, mint egy furia hajladozott a lány és öklével a férfi orra alatt hadonászott.

Az előkelő férfi megdöbbenve nyujtotta ki a karját, hogy távol tartsa magától.

— Tetves kutya — rikácsolta a lány és minden erejéből beleharapott a férfi kezébe.

XX.

A karmester megkopogtatta a kis bádoggállványt maga előtt. Villamos szikra futott végig a termen. A zenekar belevágott, felsikoltott a hegedű, elbődült a dob és mintha kilyuggatott csontokon furulyáznának, emberi bélből sodrott hurokat pengetnének, bolond

zene hirtelen örvénye forgatta meg a züm-mögő csendet.

Senki nem csodálkozott. Fricassené fel-pattant, hogy felbukott mögötte a szék.

— Jöjjön — mondta hevesen a hetyke kis diáknak.

Kiálltak a parkettre, ugyanattól a szomju-ságtól hajtva, mely előbb még a szemérmet-lenség viharába sodorta a kispolgári asszonyt.

És rögtön jöttek mások is. A viaszos arcu selyemfiu, aki láthatatlanul gubbasztott eddig, ringó mozdulatokkal sodorta magával az angolsapkás táncosnőt és a francia katonasapkás lány az egyik szűkmellű hivatalnokkal forgott. Lányok, asszonyok, katonák és kereskedők zsufolódtak a középen a szökdelő ritmusra.

A zene gyorsult.

A selyemfiu otthagyt a táncosnőjét. Fricassenét kérte fel. Az asszony ránehezedett az enervált, titokban pravasszurásoktól éktelen karra s a szerelem ütemei után a tánc forgatagával oltotta mindenfelé lobogó, elszabadult szenvedélyét.

Micsoda tánc volt ez.

Test testhez ért, nemcsak az összekulcsolódott pároké, de mindenkié mindenkihez. Nem nézték egymást, egy bocsánatos szót sem mondtak, vad hajsza volt már, tikkadt rohanás, az apró parkett egyik szögletéből a másikig.

— Hó, hó, hopp — bömbölte Fricasse, tele üvegből fecskendezte a piros bort, hol a padlóra, hol a vele maradt diákra s illegett hozzá nehéz testével, mint a kis gyerek.

A karmester vörös tarkója fénylett az izadságtól. Belerészegedett a muzsikába és a forgószélbe, melyet maga kavart. Ziháló tüdővel fujta a flótát és a dobos két kézre fogta bepólyált fejü ütőjét, úgy dörömbölt feszült hangszerén.

Mindig vadabb lett a szilaj jókedv, a halál nagy mulatsága.

Milyen szerencsés ötlet volt a karmesteré. Hová lett a bénult félelem, hová lettek a rettegés üveges szemei. Szikrázott, kurjongott mindenki és csukladozó kacagások gyöngyöztek a levegőben. A gyertyák halvány, hosszú

árnyakat vetettek s lángnyelvük nagyot lobbant, ha elérte őket a kergült szoknyák füledt szele.

Gyorsabban, gyorsabban, mindig gyorsabban.

Női karok repkedtek, mint tömzsi zászlók és minden asszony feje Meduza-fővé vált az engedetlen hajak repkedésével. Az arcok egymáson égtek, a derekak egymásnak feszültek, a lábak fáradhatatlan izmai még serkentették a zenészeket, akiket magukat is elsodort a téboly bálja. Inogtak, topogtak, szökdeltek helyükön, melódiájukkal egymást kergetve, üzve, beérve, vágatva.

És minden és mindenki felett az ördögi dirigens, messze kinyújtott vonójával, melynek szakadt szőrszála lengve lobogtak, mint megbabonázott ősz fürtök.

Meddig tarthatott?

Táncon, mámoron, lihegő tüdön túl: mind erősebb lett a szorongás a szivekben.

Érezték mind, ha nem tudták is, hogy a végzet feltarthatatlanul készül már rájuk, hogy valahol töltik az ágyut, valaki keze rajta

a záváron, hogy a rettenetes bronzcső mélyében éberén várja a gránát a maga pillanatát.

És többé nincs menekülés. A következő bomba a halált hozza. Minden szív kamrájában ez dobolt, minden égő szem tükrén ez parázslott, ezt sikoltotta a vér, mely pattanásig feszítette már az agyak ereit.

— Hó, hó, hopp — üvöltötte Fricasse, a selyemfiu cimpái remegtek, Fricassené villogott, a karmester, mint a szélmalom. Bögve, izzadva, tántorodva, tombolva: így forogtak.

XXI.

— Lisbeth kicsi szívem — mondta Tom, — ne sirj. Nem tudom látni könnyeidet. Ha sírsz, én is sírok. És nekem nem szabad. Nekem el kell mennem.

— Tom...

— Igen. Hallgass. El kell mennem. Szeretlek, kis szőke lány. Mi vagy nekem, nem tudom. De neked adom most az életemet.

Lisbeth szeme kerekre nyílt.

— Neked adom az életemet — folytatta

Tom sötéten. — Azt sem tudom: miért. Hiszen vége van, semmit sem érsz vele.

Lisbeth azt hitte: bucsuzik. Holnap — hallotta — masiroznak a csapatok.

— Nem engedlek — mondta hevesen. — Sebesült vagy, nem mehetsz. Én térden csuszom a tábornok elé. Bátyám helyett téged adjanak.

— A tábornok nem ismer engem. Az ezredes sem ismer. A kapitány sem.

— Majd én megmondom, ki vagy. Az én emberem vagy. Sebesült.

Tom egy darabig csendben nézte a lányt. Aztán megszólalt, bágyadt, üres hangon.

— Én nem vagyok sebesült. Én nem vagyok Tom. Én nem vagyok angol katona.

Lisbethnek elállt a szívverése.

Tom nyersen felnevetett.

— Mindegy, ha meg is mondom. Láttad azt a japán kutyát? Láttad a sárga pofáját, a gyilkos szemeit? Ő tudja, hogy ki vagyok. Ő — folytatta sietve, — belém látott a gazember. Honnan szimatolta? Mindegy. A sarkamban van, mióta ebbe az átkozott lyukba be-

tettem a lábam. Talán én utánam jött. A kopó. Megfogott. Vége. Most kint les valahol. Nem kell, hogy megmondja. Tudom: ismer. Nem mehetek el többé. Ez a förtelmes pince tulságosan erős és mélyen van. — Keserűen felnevetett. — Nem törí át a boltját az ágyu. Hogy tudnék itt legalább elesni golyótól, véresen. De megszorított, mint egy üzőtt vadat. Hallasz, Lisbeth?

Lisbethtel forgott a világ.

— Én nem vagyok angol — mondta Tom szenvedélyesen, — jól tudta a ravasz féreg. Miért hasonlítok az öccsére? Mert széles az arcom. Nem hosszú, mint az angoloké. Széles az arcom. Keletről jöttem. Láttál te térképet, Lisbeth? Egy szép, kerek ország van rajta, messze tőletek, onnan jöttem. Egy szép kerek ország, ahova nem fogok többé visszamenni, még a csontjaim sem. És nem vagyok őrmester sem, főhadnagy vagyok, pirosnadrágos, kékatillás főhadnagy, semmi sem enyém ebből a szürke rongyból itt rajtam.

Elhallgatott, kimerülve.

— Tommy — sirt fel halkan a lány.

A fiu arca sötét volt, mint a sorsa.

— Hát ez vagyok. És vagyok: csapdába csalt állat. Mikor előbb elgondolkodtam: öszszecsikordultak a fogaim. Szétütni, gyilkolni, vágni: azt kellett volna. És ültem szemben ezzel a hitvány kutyával és tudtam, hogy keresztüllát rajtam. Hogy miért nem ugrottam a torkának, hogy dögölt volna meg legalább az én kezemtől...

A nagy dalidó tombolása felébresztette.

— Isten veled, Lisbeth — mondta szoruló torokkal — és gondolj néha rám. Ne mond senkinek, de emlékezz, hogy egy magyar katonára, aki a legszörnyűbb éjszakákat élte ezen a francia földön, a te kis szájadon érezte utoljára az élet ízét.

Lisbeth felállt. Karcsu volt és ruganyos, mint az acél.

— Hogy hívnak? — kérdezte.

— Gábornak — mondta a fiu.

Lisbeth szívére szorította a kezét, mintha bezárná most örökre ezt a néhány furcsa, mélyen zengő hangot, mely egy nevet jelentett

messze mezők nyelvén és neki, szegénykének, talán mindent.

— Menj — mondta gyorsan. — Itt végig a folyosón, le a konyhába. A konyhából kis folyosó vezet a kamrába, onnan a cseléd-szobákba. Kelts fel valakit. A takarítók ott alszanak most. Ki fog engedni.

A fiu hirtelen mélyet lélezett. Lágy forróság vibrált a hangjában.

— Lisbeth — és kitérta karját a lány felé.

— Menj — mondta szárazon Lisbeth.
Nem volt könnye.

XXII.

Nem is érezte már: mióta ül, elhidegedve, jeges szívvel a magányos széken, mikor egy rideg kéz megérintette a vállát.

Felnézett: a japán volt.

— Gyere — mondta kurtán.

A lány, mintha ólom huzta volna lefelé, kinnal felemelkedett.

A japán hátra sem nézett, ment előre. A páholy függönyénél megállt, előreengedte a lányt, bement utána.

A magányos gyertya, csonkig égve, riasztó sárga fénybe vont mindent. Világánál a férfi arca még viaszosabb volt.

Megálltak, szemben egymással. A japán keskeny szeme összeszűkült, mint az éhes állaté. Fehér fogai megvillantak s mint a kés, ugry suhant ki száján a szó:

— Hol a szeretőd?

Lisbeth nem értette.

— Nem hallod? Hol az a fickó?

A lány elszánt volt s már ő is kemény, mint a penge.

— Nem tudom.

A japán hirtelen mozdulattal és ébredő dühvel megrázta:

— Beszélj, te rongy. Nincs időd. Falhoz állitlak téged is. Hol van?

— Nem tudom. Elment.

— Mikor?

— Régen.

— Beszéltél vele?

— Nem.

— Te segítetted?

— Nem.

A japán arca eltorzult:

— Hazudsz, te rongy. Beszélj, vagy kiszorítom belőled a lelket.

Lisbeth lerázta magáról.

— Menjen innen — kiáltotta, — vagy segítséget hívok.

A japán rekedten felnevetett:

— Ne komédiázz, mindent tudok. Figyelek benneteket. Őt csak fejbőlövik. Kém volt, idegen volt. Golyót kap. De mit kapsz te? Mit kapsz te, te ringyó, aki odaadtad magad a legveszettebb ellenségnek?

Megállt egy pillanatra, a leány arcát figyelte.

— Mindent láttam — folytatta azután nyugodtabban, — láttam a jeleket szemetekben. Láttam, hogy a francia vezérkari tisztekkel beszéltél, aztán odamentél hozzá. Láttam, hogy kérdezett és te feleltél. Láttam, hogy

mikor két tiszt rohant be az uccáról új hírekkel, utánuk osontatok. Megleptelek itt, érte: itt, mikor a beszélgetésüket kihallgatók.

Lisbeth arca változatlan maradt. Csak a szeme nyílt betegesen nagyra.

— Az életed itt van a kezemben. Mondd meg: hová ment, merre menekült. Akkor futni engedlek. Futni hagylak, ha ő el nem árul.

Lisbeth megrándult. A japán elmosolyodott egy kicsit.

— Ha el nem árul — mondta mégegyszer. — De várj. Igérem, hogy nem lesz bajod akkor sem, ha rád vallana. Akkor én nem láttam semmit, nem hallottam semmit. Melletted fogok tanuskodni. Azt mondom, hogy velem ültél egész este. Talán azt hiszed, hogy majd lovag lesz és majd összeszorítja a fogát és hallgat és inkább kinpadra megy, de nem beszél a kis francia táncosnőről? Mit törődik ez veled, mikor a bőréről van szó!

A lány hangja nyugodt volt, meg sem rebbent:

— Te vagy a hitvány — mondta. — Te sárga kuvasz, te kém, te gyilkos. Inkább megyek a guillotine alá, mintsem lenyeljem az undort, amit a kezedtől, arcodtól, egész piszkos lelkedtől érzek. Féreg vagy, annyi sem. Szemét vagy az uccán, utálatos betegség vagy, fekély vagy. Pusztulj el a legförtelmesebb halállal, rohasszon meg...

A japán egy artikulátlan kiáltással melléje ugrott.

— Te... — üvöltötte és széles kézzel lecsapott a lány arcába.

Lisbeth megtántorodott és térdreesett.

XXIII.

A barna fiu nem sietve, de óvatos gyorsasággal végigment a folyosón. Megtalálta a kis csigalépcsőt, alján az ajtót.

A remény nagyon kevésbé éledni kezdett benne. Csak kijusson az uccára, tovább nem gondolt. Nem is gondolhatott, mert akkor mindjárt vissza kellett volna fordulnia.

Mi lehet azután?

Ha kint van már az uccán, a francia éjszakában? Határon átszökni? Most már lehetetlen. Csapatok menetelnek hajnalban, ott át nem lophatja magát. Itt maradni? A japánnal a sarkában?

De mindegy. Ment. Menni, amig lehet.

Sötét volt, tapogatódznia kellett. És vigyázni, hogy zajt ne üssön. Zsebében megmarkolta a pisztolyát. Tudta, hogy ez is hiábavalóság. Mihelyt elsüti: elveszett.

Keresztülért a folyosón, a kamrán, megelte a cselédlakást. Halavány mécs mutatta: üres. Valóban, ki alhatik ilyen éjszakán?

— Nyugalom, nyugalom — parancsolta magának.

Megtalálta a lépcsőt, fellépdelt három fokon, egy vasajtóig.

— Lisbeth — mondta gondolatban, mintha imádkoznék és megfogta a kilincset.

Az ajtó be volt zárva.

Fogta a mécsset és végigkutatta a szobát a kulcsért. Falon, szögeken, otthagytok kabátok zsebeiben, szekrényben, ládában próbálta.

De a szive már nagyon nehéz volt.

Ujra visszament a kis folyosóra. Hallgatózott: jön-e valaki. Percek multak el, talán órák.

Ujra a cselédlakásba. Valami vasat, drótot keresett, hátha azzal kinyithatja.

Magában már tudta, hogy nem megy ki innen soha.

Egy ócska reszelőt lelt végül, azzal piszkálta a zárat. Egyszer-kétszer nekifeszült vállával is az ajtónak. Izmos gyerek volt, az ajtó meg se rezzen.

Akkor elmosolyodott. Mert észrevette, hogy a vasajtó befelé nyilik és a góliát válla ki nem nyomhatja.

Leengedte a kezét. Minden élniakarás, minden energia elszállt belőle.

Nem óvatosan, nem is gyorsan megindult visszafelé.

A folyosón, a kamrán, megint folyosón és kis csigalépcsőn keresztül.

Megint itt volt hát, a mulató pincéjében, mely mindenkinek oly biztos menedéket jelentett, csak neki nem.

Lisbeth? Japán? Merre? Mindegy.

Csak a páholy előtt akart még egy pillanatra megállni, ahol a szőke lány egy édes örömet adott neki.

Hirtelen megtorpant.

— Te... — üvöltötte bent egy hang.

Félrerántotta a függönyt. S az ő kis szőke lánykáját látta, amint lehull.

Valami rettenetes bölényerőt érzett az öklében.

A japán hátrafordult. És olyan ütés érte az arcát, hogy megingott az agya veleje és lendülve repült tőle, fejfel a falnak.

Ez jól esett.

De most mit?

— Lisbeth — sugta hangtalanul a fiu.

A lány ránézett, térdelve, vörös lángfoltokkal az arcában.

— Gyere.

Megkapta a törékeny csuklót és száguldva iramodott lefelé. Rántotta magával a lányt, két fokon, három fokon egyszerre. Néhány

ugrás csak a kijáratig. Néhány elszánt ugrás ezen a gyáva, megbomlott tömegen keresztül.

Egy vad kiáltás hasított a terembe.

A folyosó korlátjához dőlve: a japán ordított fentről. Arcán csorgott a vér.

— Fogják meg! Fogják meg!

A barna fiu és a fehér lány megtorpan-
tak. De csak egy pillanatra. A zene, mintha
elvágták volna: megszakadt. A dühöngő, tom-
boló embermassza rémülten hátrált, uccát nyi-
tott nekik.

— Fogják meg! — harsogott fentről a
japán.

S mert mindenki rettenve huzódott hátra:
átvetette magát a korláton és emelet magas-
ból leugrott.

Estében megrántotta a lábát, bicegve ug-
rott fel.

A két menekülő elérte a külső ajtót.

A fiu egy pillanatra visszanézett.

Szeme beitta a tragikusan bizarr képet.
Mint a panoptikum élettelen figurái: valami
groteszk élőképpé csoportosulva, úgy mered-
tek! utána ezek a részeg betegek, selyemfiuk,

ringyók, szeretkezők, farizeusok, hipokriták, együgyűek, szomjasok.

Aztán fordult előre és repült fel a lépcsőn, vonszolva a lányt maga után. A japán akkor ért a lépcső aljába.

Már bederengett az ucca hajnala.

Elérték a lépcső száját, a levegőt.

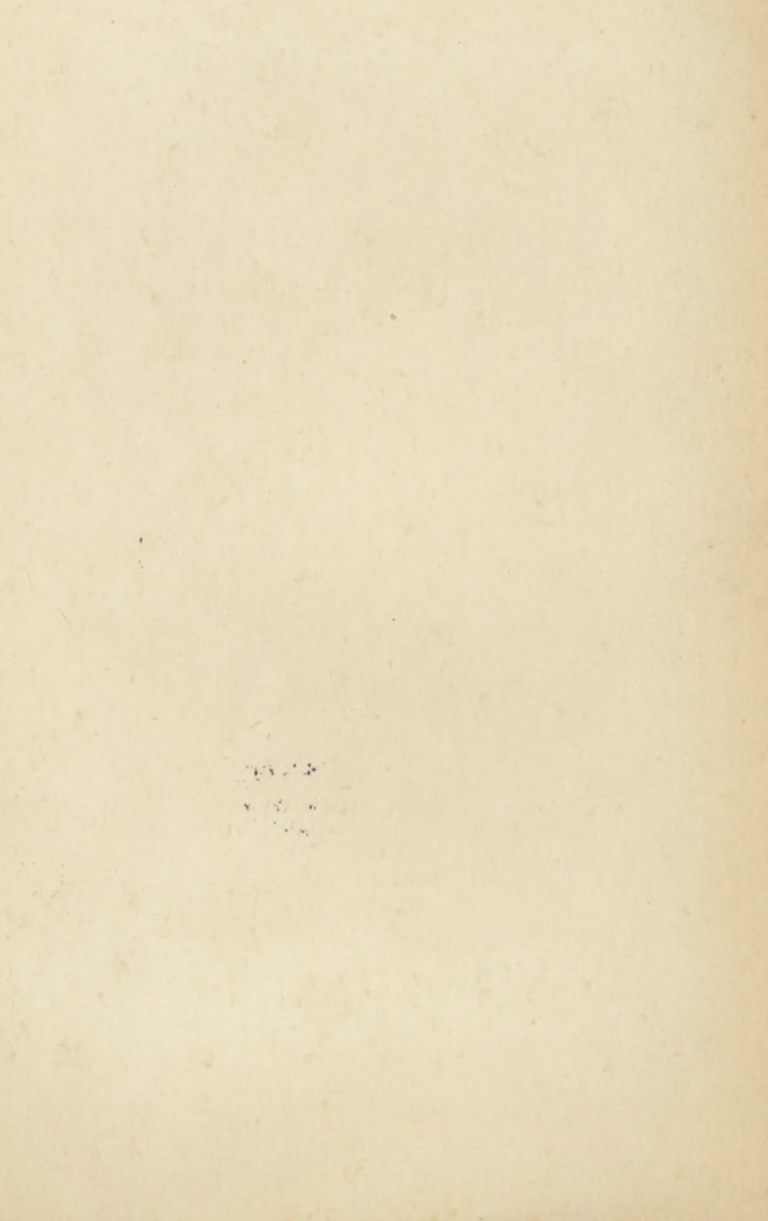
És bölgve, bugva, süvitve: akkor és ott csapott le azon az éjszakán az utolsó gránát.

Egy kevés vért fröccsentett a falakra: ez volt minden a barna fiuból, a fehér lányból.

*

Szürkült a hajnal. Ez a hajnal egy francia városra pirkadt a háború második évében.

BAXTER'S CONCISE MYSTIC